

KONFLIKTER OCH KONFLIKTHANTERING I FÖRSKOLAN

– UTIFRÅN BARNES PERSPEKTIV

Grundnivå

Pedagogiskt arbete

Karolina Abrahamsson

2018-FÖRSK-G31

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Förskolläraryrket

Svensk titel: Konflikter och konflikthantering i förskolan utifrån barns perspektiv

Engelsk titel: Conflicts and conflicts resolution in preschool by children's perspective

Utgivningsår: 2018

Författare: Karolina Abrahamsson

Handledare: Anita Eriksson

Examinator: Kristina Bartley

Nyckelord: barns perspektiv, barnperspektiv, konflikt, konflikthantering

Sammanfattning

Inledning

Konflikter är en del av förskolans vardag. Det finns olika orsaker till att barns konflikter uppstår. Utifrån pedagogers perspektiv ses konflikter ofta som något negativt. Enligt många forskare är dock konflikter ett tillfälle för utveckling och lärande. För att konflikter ska bli ett lärandetillfälle måste de hanteras konstruktivt och alla barn som är delaktiga i konflikten ska respekteras och de ska få stöd från pedagogen. Genom att ta barnperspektiv på konflikter och konflikthantering får pedagoger bättre möjlighet att stödja barnen i deras konflikthantering samt förstå barnens uppfattningar, handlingar och känslor som ligger bakom konflikten.

Syfte

Syftet med studien är att undersöka barns perspektiv på konflikter och konflikthantering i förskolan. Fokus i undersökningen ligger på barnens uppfattningar om konflikter och barnens konflikthantering samt pedagogens stöd i konfliktsituationer på förskolan.

Metod

I studien används kvalitativ metod och barnintervjuer som redskap. Intervjuerna genomfördes med sex barn i åldern 5 år på en förskola. Syftet med dessa metodval är att undersöka barns perspektiv på konflikter och konflikthantering i förskolan. Under intervjuer används tre korta filmer som jag själv spelat in på en Ipad. Filmsekvenserna handlar om tre fiktiva konfliktsituationer mellan handdockor. Film ett – handlar om att Igelkott och Kanin vill ha samma leksaksbil. Film två – handlar om att Igelkott och Kanin är på disco och dansar tillsammans och att Nalle inte får vara med. Film 3 – handlar om att Kanin ritar på Igelkotts teckning. Efter varje filmsekvens ställer jag frågor till barnen.

Resultat

I resultatet framgår att barnen uppfattar konflikter negativt. Konflikter väcker olika känslor hos barnen. I konfliktsituationer upplever barnen positiva känslor såsom solidaritet och sympati. Barnen upplever även neutrala känslor. Men oftast uttrycker barnen negativa känslor i samband med konflikten. I resultatet framkommer att barnen försöker att hantera sina konflikter själva och använder sig av olika konflikthanteringsstrategier. Barnen förhandlar i sina konflikter, försöker att undvika konfrontationen, medlar eller söker stöd hos tredje part, i det här fallet hos pedagogen. Barnen ser positivt på pedagogens stöd i konflikthantering. Barnen upplever att de får hjälp från pedagogen i diverse konfliktsituationer och de förväntar sig att pedagogen lyssnar på dem och agerar.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	1
2. SYFTE	1
2.1 Frågeställningar.....	1
3. BAKGRUND	2
3.1 Barns perspektiv och barnperspektiv	2
3.2 Orsaker till konflikter	2
3.3 Konflikters betydelse för barns lärande och utveckling	3
3.4 Barns konflikthantering.....	4
3.5 Pedagogens stöd i konfliktsituationer	5
3.6 Känslor och konflikter	7
4. TEORETISK RAM	8
4.1 Cohens konfliktpyramid	8
5. METOD	9
5.1 Kvalitativ metod.....	9
5.2 Att intervjua barn.....	9
5.3 Urval.....	10
5.4 Genomförande	10
5.5 Etik	11
5.6 Tillförlitlighet och giltighet	12
5.7 Analys och bearbetning	13
6. RESULTAT	13
6.1 Barnens uppfattningar om konflikter.....	14
6.1.1 Barnen visar social kompetens, respekt och hänsyn	14
6.1.2 Barnen tar andras perspektiv i konfliktsituationer	15
6.1.3 Barnen lyfter fram kommunikationens betydelse.....	15
6.2 Barnens förslag på konflikthantering	16
6.2.1 Barnen hanterar konflikter konstruktivt.....	16
6.2.2 Barnen som medlare	17
6.2.3 Barnen försöker att hantera konflikter själva	18

6.3	Barnens tankar om pedagogens stöd i konfliktsituationer	18
6.3.1	Pedagogen som medlare	18
6.3.2	Pedagogen som en trygg bas	19
6.3.3	Pedagogen som lyssnar	20
7.	DISKUSSION	20
7.1	Resultatdiskussion	20
7.1.1	Barnens uppfattningar om konflikter	20
7.1.2	Barnens förslag på konflikthantering	21
7.1.3	Barnens tankar om pedagogens stöd	22
7.2	Metoddiskussion	23
7.3	Didaktiska konsekvenser	24
8.	VIDARE FORSKNING	25
	REFERENSER	26
	BILAGA 1	29
	BILAGA 2	30
	BILAGA 3	31

1. INLEDNING

Många forskare, bland annat Hakvoort och Friberg (2015, ss.13–14) samt Szklarski (1996, s.16) framhäver att konflikter är en naturlig del av livet och förekommer i alla mellanmännsliga relationer. Därför är konflikter en naturlig del även av förskolans vardag. Konflikter förknippas dock av de flesta vuxna med något negativt och som motsats till harmoni. Hakvoort och Friberg skriver vidare att konflikter som uppstår på förskolan måste hanteras, för att annars blir dessa destruktiva och ska påverka hela verksamheten på ett negativt sätt. Utas Carlsson och Rosenberg Kimblad (2011, s.44) förklarar att vår syn på konflikter och vårt sätt att hantera konflikter grundar sig i vår människosyn. Hakvoort och Friberg påpekar att om pedagoger uppfattar konflikter som tillfälle för utveckling och lärande och hanterar dem konstruktivt kan barnen utveckla många färdigheter. Utgångspunkten för konstruktiv konflikthantering i förskolan kan vara arbete med förskolans värdegrund. I *Läroplanen för förskolan* (Lpfö 98 rev. 2016, ss.4, 9,12) står det att barn ska utveckla förståelse för alla människors lika värde. Barn ska tillägna sig etiska värden såsom rättvisa, tolerans och respekt för skillnader. Dessa värden kan lägga grunden för konstruktiv konflikthantering på förskolan. Vidare betonas vikten av att barn ska lära sig att fungera i grupp och utveckla förmågan att hantera konflikter. Enligt Lpfö (98 rev. 2016) ska barnen betraktas som kompetenta. Pedagoger ska ge barnen möjlighet till delaktighet och inflytande över verksamheten samt ta hänsyn till barns perspektiv. Arnér (2009, s.41) lyfter fram att både barns och pedagogers perspektiv på konflikter och konflikthantering ska ha utrymme i verksamheten. Qvarsell (2003, ss.106,111) skriver att barn och vuxna tolkar olika fenomen på olika sätt. Det betyder att barn och vuxna upplever och uppfattar konfliktsituationer på olika sätt. Därför anser jag att är det viktigt att undersöka konflikter och konflikthantering utifrån barns perspektiv. Saar och Löfdahl (2014, s.28) lyfter fram att studera barnens värld utifrån deras perspektiv innebär att barnen får berätta om det som är viktigt för dem, istället för att vuxna ska definiera vad de tycker är viktigt för barnen. Jag valde att undersöka konflikter och konflikthantering i förskolan utifrån barns perspektiv för att lyfta fram barns uppfattningar, erfarenheter och tankar kring konflikter och konflikthantering. Under arbetets gång märkte jag att det inte finns mycket forskning eller litteratur som handlar om barns perspektiv på konflikter och konflikthantering. Detta gjorde att ämnet blev ännu mer intressant och värt att utforska.

2. SYFTE

Syftet med studien är att undersöka barns perspektiv på konflikter och konflikthantering i förskolan. Fokus i undersökningen ligger på barns uppfattningar om konflikter och barns konflikthantering samt pedagogens stöd i konfliktsituationer på förskolan. I undersökningen används tre korta filmer som jag själv spelat in på en Ipad. Filmsekvenserna handlar om tre fiktiva konfliktsituationer mellan handdockor.

2.1 Frågeställningar

- Hur uppfattar barnen konflikterna i de filmsekvenser de har fått se?
- Vilka förslag till lösningar av de olika konfliktsituationerna ger barnen?
- Vilket stöd beskriver barnen att förskollärare kan erbjuda i relation till de olika konfliktsituationerna?

3. BAKGRUND

I följande stycke kommer tidigare forskning och litteratur om konflikter och konflikthantering presenteras. Utifrån syftet och frågeställningarna diskuteras begreppen barns perspektiv och barnperspektiv. Vidare presenteras orsaker till barns konflikter samt konflikters betydelse för barnens utveckling och lärande. Fortsättningsvis ska barnens strategier för konflikthantering, förskollärarens roll i konfliktsituationer och känslornas betydelse i konflikthanteringen lyftas fram.

3.1 Barns perspektiv och barnperspektiv

Det finns två sätt att se på barn – *barns perspektiv och barnperspektiv*. Nedan presenteras de två begreppen och skillnader mellan de.

Arnér och Tellgren (2006, s.40) beskriver begreppet barns perspektiv som barns sätt att se på världen och sin livssituation med sina egna ögon. Enligt Sommer, Pramling Samuelsson och Hundeide (2011, s.6) handlar begreppet barns perspektiv om barns egna tankar, erfarenheter och förståelsen av deras omvärld. Johansson (2003, ss.42–44) definierar begreppet barns perspektiv på följande sätt: ”barns erfarenheter, intentioner och uttryck för mening”. Begreppet barns perspektiv beskrivs på liknande sätt av de olika forskarna. Allt som allt handlar begreppet barns perspektiv om barns eget perspektiv på världen, sig själva och det som är viktigt för dem. Till skillnad från barns perspektiv, beskriver Sommer et al. (2011, ss.40–41) att barnperspektiv handlar om vuxnas försök att förstå världen utifrån barns synvinkel. Enligt Qvarsell (2003, s.102) och även Arnér och Tellgren (2006, s.40) betyder barnperspektiv de professionella vuxnas syn på barn. Enligt ovan nämnda forskare betyder begreppet barnperspektiv vuxnas försök att förstå barns perspektiv. Halldén (2003, ss.12–23) skriver att skillnaden mellan barns perspektiv och barnperspektiv avgör vem det är som formulerar perspektivet; barn eller vuxna. Arnér och Tellgren (2006, s.40) påpekar att skillnaden mellan barns perspektiv och barnperspektiv blir tydligt i dialog med barn. Avslutningsvis skriver Arnér (2009, ss.40–41) att genom att pedagoger försöker närma sig barnperspektivet på konflikter och konflikthantering, kan de förstå barns handlingar, uppfattningar och känslor som ligger bakom konflikter.

3.2 Orsaker till konflikter

Forskningsresultat av Szklarskis (1996) studie *Barn och Konflikter* visar att det finns olika orsaker till att barns konflikter uppstår. Huvudsyftet med Szklarskis studie är att utforska och beskriva hur barn erfar och upplever konflikter. Datan samlades genom barnintervjuer och skrivberättelser i Polen och Sverige. 110 barn i 12-årsåldern deltog. Resultatet av studien visar att det finns 4 kategorier av konfliktorsaker: *principrelaterade orsaker, objektrelaterade orsaker, individrelaterade orsaker* och *situationsrelaterade orsaker*. Enligt Szklarski (1996, ss.83–107) handlar principrelaterade orsaker om att en part i konflikten bryter mot allmänna sociala regler eller normer. Den här kategorin består av två underkategorier: förtroenderelaterade orsaker och integritetsrelaterade orsaker. Förtroenderelaterade orsaker handlar om att man missbrukar förtroende och till exempel ljugar eller fuskar. Underkategorin integritetsrelaterade orsaker innebär att en personlig integritet blir kränkt, genom till exempel maktutövning eller aggression. Även Chen, Fein, Killen och Tams (2001, ss.523–544) resultatet av studien visar att orsaker till barns konflikter handlar om att ett eller flera barn bryter mot sociala regler som gäller på förskolan. Forskarna undersöker konflikter mellan barn under fri lek. I studien deltar medelklassbarn från Nordamerika i åldrarna 2, 3 och 4 år. Den använda metoden är videoobservationer.

Szklarski (1996, ss.97–100) skriver vidare om objektrelaterade orsaker som handlar om att konflikten uppstår på grund av materiella ting eller andra personer. Den här typen av konfliktorsaker handlar om att barnen vill ha samma leksak och oftast handlar konflikten om rätten att använda saken, inte om att äga den. Konflikter om personer handlar om att barnen vill leka med samma person eller att barnet känner att relationen med en annan person hotas av en tredje part. Barnet till exempel kan känna sig svartsjuk om sin lekkompis. Även Chen et al. (2001) lyfter fram i sin studie att konflikter mellan de yngre barnen handlar mest om leksaker och materiella ting. Alvestad (2015, ss. 217–220) beskriver att orsaker till konflikter mellan barn ofta handlar om leksaker. Forskaren lyfter fram att det är de små leksakerna som orsakar mest konflikter mellan barn, för att de blockerar barns förmåga att ta andras perspektiv. De stora leksakerna orsakar inte konflikter på samma sätt som de små. Stora leksaker associerar barn med gemenskap och ofta använder för att leka tillsammans. Dessutom belyser Avelstad (2010 i Alvestad 2015, s.219) att de leksakerna som barn använder för att leka tillsammans sällan orsakar konflikter, till skillnad till leksaker som barn till exempel samtidigt hittar på förskolan och båda vill ha. Chen et al. (2001) påpekar att konfliktorsaker förändras med barns stigande ålder och att konflikter om lekens innehåll är mest aktuella i konflikter mellan de äldre barnen. Alvestad (2015, s.220–223) påpekar att orsaker till konflikter om lekens innehåll, kan ha samband med barns språkförmåga, att barn har olika åsikter om vad leken handlar om eller om att barn inte kan komma överens om roller i leken.

Szklarski (1996 ss.100–103) beskriver individrelaterade konfliktorsaker. De orsakerna handlar om att människor är olika. Forskaren skriver vidare att människor tänker olika och har olika värderingar och de olikheterna orsakar konflikter. Det finns två underkategorier inom den här kategorin: personlig referensram och individuella egenskaper. Personlig referensram handlar om personliga bedömningar; vem är bäst eller vem har rätt. Underkategorin individuella egenskaper innebär provokationer av konflikter, till exempel när barn provocerar fram konflikter, för att de upplever att de har tråkigt och behöver omväxling. Även Hakvoort och Friberg (2015, s.13) lyfter fram att människor är olika och har olika uppfattningar och de olikheterna orsakar konflikter. Patfoort (2015, s.154) påpekar dock att konflikten uppsåt när olikheter mellan människor uppfattas som ett problem.

Szklarski (1996, ss.103–104) lyfter vidare fram att missförstånd i kommunikationen eller i själva situationen är en av de vanligaste orsakerna till barns konflikter och forskaren benämner de orsakerna situationsrelaterade. Konflikter på grund av situationsrelaterade orsaker uppstår när människor missförstår eller misstolkar varandra till exempel att man pratar om något men menar något annat. Utas Carlsson och Rosenberg Kimblad (2011, s.58) poängterar att människor kommunicerar på olika sätt och det ofta leder till att missförstånd uppstår och konflikten blir ett faktum. Enligt Friberg (2015, ss.91,99) kommunicerar människor även när de är tysta samt även genom kroppsspråk, röst eller ansiktsuttryck. Författaren skriver vidare om man säger en sak, men visar något annat med kroppen så ger man dubbla budskap till lyssnaren och det kan orsaka konflikten.

3.3 Konflikters betydelse för barns lärande och utveckling

Flera forskare lyfter fram konflikters betydelse för barns utveckling och lärande. Hakvoort och Friberg (2015, ss.13,16) påpekar att konflikter är nödvändiga för utveckling och lärande. Enligt forskarna lär sig barn i konfliktsituationer att uttrycka sina tankar. I studien av Chen et al. (2001) visar resultatet att konflikter är positiva för barns utveckling och lärande. Barn utvecklar sina

sociala, etiska och kognitiva färdigheter i konfliktsituationer. Genom konflikter lär sig barn att ta hänsyn till andras perspektiv och utvecklar olika konflikthanteringsstrategier. Johansson och Emilson (2016, ss.19–35) undersöker konflikter som ett tillfälle för att lära barnen vad demokrati innebär. 65 barn i åldern mellan 1–3 och 15 förskollärare från 4 förskolor i Sverige deltog i undersökningen. Undersökningsmetoden är videoobservationer. Studiens resultat visar att konflikter är ett tillfälle för barnen att lära sig demokratiska värderingar som vårt samhälle vilar på. I konfliktsituationer lär sig barnen att yttra sina tankar och idéer. Barn lär sig även att stå för sina åsikter. Barn utvecklar förståelse för att regler kan utmanas, formuleras om och ändras. Dessutom lär sig barn att människor är olika och har olika åsikter. Att behandla andra med respekt, visa omsorg och solidaritet lärs också i konfliktsituationer. Under konflikter lär sig barn att argumentera för sin sak. En likartad uppfattning om konflikter som tillfället för barn att lära sig om demokrati presenteras av Thornberg (2010, s.77). Forskaren förklarar att konflikter handlar bland annat om värderingar, rättigheter och rättvisa samt ansvar. I sin studie *The Situated Nature of Preschool Children's Conflict Strategies* kommer Thornberg (2006, ss.109–126) fram till resultatet att konflikter är en gemensam lärandesituation för barn, där barn lär sig att hantera konflikter av varandra. I Thornbergs (2006) studie intervjuades 178 svenska förskolebarn. Konflikter kan vara ett tillfälle för utveckling och lärande enligt de ovan nämnda forskarna. Konflikter måste dock alltid byggas på respekt till varandra och vänlig kommunikation, istället för konfrontation betonar Johansson och Emilson (2016).

3.4 Barns konflikthantering

Chen et al. (2001) redogör i sin studie att 2-åringar hanterar konflikter genom att använda fysisk styrka, 3-åringar använder förklaringar och är mer samarbetsvilliga i konfliktsituationer och 4-åringar använder sig av förhandling som konflikthanteringsstrategi. När barn är 5 år kan de motivera och förklara sina synpunkter under konfliktsituationen. Enligt forskarna är det bevis på att barn med stigande ålder är mer självständiga i sin konflikthantering. Även Alvestad (2015, s.224) skriver att barns konflikthanteringsstrategier beror på barnens ålder.

Szklarskis (1996, s.109) studieresultat visar att barnen försöker hantera sina konflikter själva. Även Thornberg (2010, s.71) förklarar att små barn försöker att hantera konflikter själva, men oftast använder de sig av vinna-förlora metoden. Därför är det viktigt med pedagogens stöd i konfliktsituationer, för att barn ska lära sig att hantera konflikter konstruktivt. Thornberg (2006) fann i sin studie att barn inte väljer konflikthanteringsstrategier slumpmässigt. De väljer konflikthanteringsstrategier beroende på situation och motpartens agerande. Om motparten väljer att hantera konflikten med aggression är barn mer benägna att välja aggressiv konflikthanteringsstrategi. Om motparten försöker att förhandla under konflikten, använder barn mer lämpliga metoder.

Szklarski (1996, ss.109–116) förklarar i sin studie att barn använder olika konflikthanteringsstrategier. Forskaren presenterar tre konflikthanteringskategorier: *offensiv konflikthantering*, *defensiv konflikthantering* och *enande konflikthantering*. Offensiv konflikthantering handlar om konfrontationsinriktad konflikthantering. Barnet är fokuserat på att få sin vilja igenom och barnets egen vinst står i fokus. Barnet har svårt att ta andras perspektiv. I den här konflikthanteringsstrategi använder sig barnet av olika medel för att vinna konflikten, till exempel argumentation eller psykisk- och fysisk press. Enligt Maltén (1998, s.176) är denna typen av konflikthantering en destruktiv strategi. Faldalen (2010, ss.58–59) påpekar att offensiv konflikthantering orsakar bara flera konflikter. Däremot innebär defensiv

konflikthantering enligt Szklarski (1996, ss.116–124) att barnet vill försvara sig och undvika konfrontation. Den egna vinsten är inte så viktigt för barnet. I defensiv konflikthantering använder barn metoder som flykt, vädjan om hjälp och undanflykt samt anpassning. Enligt Maltén (1998, s.175) handlar defensiv konflikthantering om att man döljer eller ignorerar konflikten samt att parterna undviker varandra. Ibland löses konflikten genom att utse en syndabock. Defensiv konflikthantering är en destruktiv strategi enligt Maltén, konflikten hanteras inte och parterna av konflikten mår inte bra. Däremot Utas Carlsson och Rosenberg Kimblad (2011, s.62) lyfter fram att det inte går att engagera sig i alla konflikter och vissa måste ignoreras. Faldalen (2010, ss.58–59) framhäver att ibland kan barn undvika konflikten för att de behöver mer tid för att hitta en lämplig lösning.

En annan konflikthanteringsstrategi som Szklarski (1996, ss.124-129) beskriver heter enande konflikthantering. Forskaren förklarar att den här strategin handlar om att barn är intresserade att uppnå ömsesidighet i relationen. Barnen tar hänsyn till varandra och de letar efter en lösning som alla inblandade i konflikten accepterar. Enande konflikthantering präglas av respekt och jämlikhet mellan parterna. Metoder vilka barnen använder i enade konflikthantering är förhandling och medling. Enligt Faldalen (2010, ss.58–59) gynnar den här konflikthanteringsstrategin relationen mellan barnen.

Thors (2010) beskriver medling och Kolfjord (2010) kamratmedling som konflikthanteringsmetoder som kan användas av barn för att hantera konflikter. Thors (2010, ss.27–30) beskriver medling som konflikthanteringsmetod som kan användas av barn för att hantera konflikter. Thors lyfter fram att medling är en metod där då en tredje part, medlare hjälper barnen att hitta en gemensam lösning på konflikten. Dock löser medlaren inte konflikten åt barnen. Thors påpekar vidare att barn föredrar medlare som också är barn, för att barn förstår varandra och även konfliktsituationen bättre, än vuxna gör. Barn är dessutom mer öppna gentemot andra barn, än mot vuxna. Kolfjord (2010, ss.33–37) lyfter fram konflikthanteringsmetod som heter kamratmedling. Enligt Kolfjord handlar kamratmedling om medling där barn är medlare. Kamratmedling gynnar särskilt de barnen som inte får vara med i barngruppen och kamratmedlare kan ha som uppgift att erbjuda hjälp att komma in i olika aktiviteter eller in i leken. Både Thor (2010) och Kolfjord (2010) framhäver att även om det är barn som medlar, ska det alltid finnas en pedagog i bakgrunden, för att kunna hjälpa till om det skulle uppstå sådant behov. Svåra eller våldsamma konflikter ska alltid hanteras av vuxna. Om barnen inte vill delta i medlingen då måste pedagoger använda andra metoder, inte lämna konflikten olöst.

3.5 Pedagogen som stöd i konfliktsituationer

Chen et al. (2001) förklarar att pedagogen är en viktig förebild för barn i deras konflikthantering. Forskarna påpekar att barn ofta använder pedagogers utsagor som stöd för att hantera konflikter. Även enligt Thornberg (2010, s.78) är pedagogen en förebild i konfliktsituationer som barn tar efter. Pedagogens fostransstrategi, kvaliteten på relationer med barn och kommunikation är byggstenar som konstruktiv konflikthantering grundas på. Thornberg (2010, ss.74–77) beskriver två olika fostransstrategier; *induktion och maktutövning*. De två fostransstrategierna relateras till hur pedagoger hanterar konflikter och samtidigt stödjer barn i deras konflikthantering. Induktion innebär att pedagogen och barn har en dialog kring konflikter. I den här fostransstrategin ligger vikten på att ta andras perspektiv och att ta hänsyn till andras känslor. Enligt Thornberg är det viktigt att barn förstår vilka regler som gäller i

verksamheten, och varför. Pedagoger kan ställa frågor till barn som till exempel: ”Hur tror du att X känner sig när du säger så/gör så. ”Hur skulle det kännas för dig om X sa att du inte fick vara med?” Pedagoger ska dock inte moralisera eller skuldbelägga barn. Enligt induktion som fostransstrategi ska barn få stöd från pedagoger i diverse konfliktsituationer. Däremot är maktutövning en fostransstrategi där pedagoger använder sin maktposition för att barn ska lyda. Pedagoger använder fysisk styrka till exempel för att förflytta barnen till en annan plats. Vanligt förekommande kommunikationssätt är kommandon, hot och skäll. Johansson och Emilson (2016) lyfter fram om pedagoger ger barn litet utrymme för inflytande i konfliktsituationer, begränsas barns möjligheter att uttrycka sina åsikter. Barn lär sig dessutom att det inte är lönsamt att protestera, för att det är pedagoger som ändå har makt och bestämmer. Enligt Thornberg (2010, ss.74–77) ska pedagoger använda sig av induktion och maktutövning växelvis, beroende av konfliktsituation.

Alvestad (2015, ss.212,227) lyfter fram kommunikationens betydelse i pedagogers stöd i konfliktsituationer. Forskaren belyser att pedagoger kan stödja barn i konflikthanteringen genom att betona vikten av att lyssna på varandra. Det blir enklare att hitta flera lämpliga lösningar på konflikten om kommunikationen mellan barnen fungerar. Faldalen (2010, ss.51–55) skriver att dialog och kommunikation gynnar förståelsen att i konfliktsituationer skilja på person och handling. Faldalen förklarar vidare att barn har olika mål i livet som de vill uppnå och för att uppnå målen använder barnen olika medel. Det är bara medlen de vill säga barnets handlingar som omgivningen ser. Däremot själva målet är bara känt för barnet och om barnet inte kan kommunicera sina mål för andra så kan det vara svårt att förstå barnets agerande. Pedagoger har ett viktigt uppdrag att skilja på medel och mål och att hjälpa barnet att använda sig av medel som är empatiska och bra samt stödja barnet för att berätta om målen. Det görs genom reflektion och samtal om mål och medel. Faldalen (2010, ss.58–61) skriver vidare att pedagoger kan stödja barnen i konflikthanteringen genom att hjälpa barnen hitta på bra lösningar av konflikten. Författaren ger förslag på att arbeta med så kallade 5-detektiver, det vill säga att pedagoger och barn hittar fem olika lösningar på konflikten och att barn kan tillsammans välja den lösning som de tycker är bäst för de båda.

Vestal och Jones (2004, ss.131–141) framhäver betydelsen av pedagogers kunskap om konflikthantering för att ge barn bättre stöd i deras konfliktsituationer. Forskarna undersöker i sin studie om pedagogers kunskaper i konflikthantering påverkar förskolebarns konflikthantering. Studien genomfördes i Nordamerika, 64 förskolebarn som är utsatta för konflikter och våld i sin uppväxtmiljö i åldern 4–5 deltog. Barnen delades upp i två grupper. 37 förskolebarn undervisades av pedagoger som fick kompetensutveckling i konflikthantering och 27 förskolebarn undervisades av pedagoger utan kompetensutveckling i konflikthantering. Efter en månad intervjuades barnen och deras lärare. Vestal och Jones resultat av studie visar att utbildning i konflikthantering hos pedagoger påverkar barns konflikthantering på ett positivt sätt. Resultaten av studien visar att förskolebarn som hade utbildade pedagoger hade bättre färdigheter i konflikthantering. Dessa barn använde mer relevanta lösningar och mindre våld för att hantera konflikter. Forskarna påpekar att utbildningen förändrade även pedagogers negativa attityder till konflikter. Pedagoger blev mer motiverade att arbeta aktivt med konflikthantering.

Däremot påpekar Chen et al. (2001) i sin undersökning att barns vädjan om hjälp i konfliktsituationer ibland uppfattas av pedagoger som gnäll eller skvaller och konflikten ignoreras samt barnen skickas iväg utan att få stöd från pedagoger för att hantera konflikten.

3.6 Känslor och konflikter

Utas Carlsson och Rosenberg Kimblad (2011, ss.62–70) lyfter fram känslornas betydelse för barns konflikthantering och påpekar att om barn har svårt att uttrycka känslor så undviker de konflikter och då är risken att konflikten eskalerar stor. Författarna skriver vidare att barn måste kunna hantera sina känslor, för att kunna hantera konflikter och barn lär sig att hantera sina känslor genom att sätta ord på dem. Det är viktigt att prata både om negativa och positiva känslor. Pedagoger ses som viktiga förebilder för barn, genom att berätta om sina egna känslor. Utas Carlsson och Rosenberg Kimblad hävdar att pedagogen ska lära barnen ta ansvar för sina känslor. Det innebär inte att barnet inte kan vara arg men barnet måste kunna hantera sin ilska, så att ingen blir skadad. Pedagoger kan till exempel lära barnen att först lugna ned sig och sedan försöka hantera konflikten själv eller med hjälp av någon annan. Även Öhman (2003, ss.223, 234) lyfter fram känslornas betydelse i konfliktsituationer och framhäver att barn ska förstå sina egna känslor, men de ska också respektera andras känslor. Wahlström (1996, s.41) påpekar att det är viktigt att barn har tillgång till sina egna känslor samtidigt som de ska förstå att andras känslor oftast inte är identiska med deras.

Resultatet av Szklarskis (1996, ss.135–146) studie visar att känslor alltid är inblandade i konfliktsituationer. Forskaren skriver att känslorna påverkar hur barn hanterar konflikter och att olika konflikter väcker olika känslor. Szklarski beskriver i sin studie tre kategorier av känslor som uppstår i samband med konflikter: *negativa känslor*, *positiva känslor* och *neutrala känslor*. Negativa känslor är enligt forskaren alltid kopplade till frustration. Han delar upp de negativa känslorna i två underkategorier: hämmande negativa känslor och icke-hämmande negativa känslor. De hämmande negativa känslorna blockerar barnets handlingsförmåga och det är känslor som till exempel rädsla, skam eller hjälplöshet. De icke hämmande negativa känslorna blockerar inte barnen på samma sätt som de hämmande negativa känslorna och det är till exempel ilska, envishet eller hat. Även Utas Carlsson och Rosenberg Kimblad (2011, ss.65–67) lyfter fram de negativa känslornas betydelse för konflikthanteringen. Författarna påpekar att de negativa känslorna ofta leder till upptrappning och eskalering av konflikten. Därför ska barnen lära sig med pedagogens stöd att hantera de negativa känslorna. Enligt Szklarski (1996, ss.146–148) väcker konflikter även positiva känslor hos barnen. Den här kategorin består av två underkategorier: solidaritet och spänning. Solidaritetskänslor uppstår när barnet själv inte är involverad i konflikten och vill hjälpa till att hantera konflikten. Spänningkänslan uppstår när konflikten upplevs av barnet som spännande och till och med roligt. Utas Carlsson och Rosenberg Kimblad (2011, s.64) framhäver att pedagogen ska samtala med barn om de positiva känslorna, för att de är viktiga för barns välbefinnande. Szklarski (1996, ss.149–150) skriver vidare att konflikter väcker neutrala känslor. Han delar upp de neutrala känslorna i två underkategorier: meningslöshet och distans. Meningslöshet betyder att barnet upplever att konflikten är onödig. Distanskänslor innebär att barnet inte vill engagera sig i konflikten och tar avstånd från konfliktsituationen.

Szklarski påpekar att de olika känslorna i konfliktsituationen kan upplevas samtidigt till exempel sorgsenhet och solidaritet. Hans studieresultat visar dock att konflikter leder i de flesta fall till negativa känslor, som påverkar barnens välmående negativt. När barnet själv är en part i konflikten så blir det mest negativa känslor som uppstår.

4. TEORETISK RAM

4.1 Cohens konfliktpyramid

I denna studie används Cohens konfliktpyramid som en teoretisk modell. I min studie ska jag undersöka barns perspektiv på konflikter och konflikthantering och Cohens konfliktpyramid ska användas som analysverktyg. Richard Cohen är grundaren och ledaren för en av världens äldsta organisationer som arbetar med medling i skolan. Konfliktpyramiden skapades av Cohen som en arbetsmodell för skolan för arbete med konflikter och konflikthantering. Enligt Hakvoort (2015, ss. 37–38) fungerar Cohens konfliktpyramid som en teoretisk arbetsmodell för att den ger en helhetsbild av arbete med konflikter och konflikthantering. Hakvoort lyfter fram att pedagoger i förskolan kan med framgång använda konfliktpyramiden i sitt arbete med konflikter och konflikthantering. Konfliktpyramiden består av fyra olika nivåer som beskrivs nedan.

Första nivån förebygga – förebyggande arbete har som mål att skapa ett öppet och demokratiskt klimat i verksamheten. Ett sådant stöttande klimat ska hjälpa att förebygga konflikter, underlätta för barn att hantera konflikter själva och att förhindra konflikteskalering. På den här nivån av pyramiden ingår ett aktivt arbete med förskolans värdegrund och demokratiska värderingar, genom till exempel utveckling av sociala kompetenser, kommunikation och empati samt perspektivtagande (Hakvoort 2010, ss.157–169).

Andra nivån hantera – även om det läggs mycket arbete på den första nivån av pyramiden, är det inte möjligt att förebygga alla konflikter i verksamheten. På andra nivån befinner sig konflikter som hanteras av barnen själva, genom till exempel dialog (Hakvoort 2010, ss.157–169). Konflikter ska hanteras av barnen på ett konstruktivt sätt. Detta betyder att hantering av konflikter ska leda till lärande och utveckling. Hakvoort (2015, ss.39–40) påpekar att det krävs kunskaper både hos pedagogerna och barnen, för att konflikthantering ska bli konstruktiv. På denna nivån av konfliktpyramiden kan pedagoger använda olika konflikthanteringsprogram som till exempel NVC (Nonviolent Communication) eller kombinera konflikthantering med dramaundervisning.

Tredje nivån hjälpa – på denna nivån befinner sig konflikter som medlas. Barn kan inte hantera alla konflikter själva. Ibland behöver de stöd och hjälp från en tredje part – medlare. Medlaren löser dock inte konflikter åt barnen, utan medlaren hjälper barnen att se till att kommunikationen fungerar igen och att barnen kan hitta en gemensam lösning på konflikten. Medlaren kan vara en vuxen eller kamrat. På den här nivån kan pedagoger och barnen arbeta med till exempel kamratmedling (Hakvoort 2010, ss.157–169).

Fjärde nivån stoppa – arbete på den fjärde och sista nivån handlar inte om att stoppa konflikter, utan snarare om att stoppa oacceptabelt beteende. Med oacceptabelt beteende menas ett synligt och osynligt våld, samt verbal- och icke verbalt våld. Sådant beteende omöjliggör kommunikation och konflikten kan inte hanteras konstruktivt. Oacceptabelt beteende ska alltid stoppas av pedagogen. På nivå fyra ska arbete med kränkande behandling och känsloreglering ingå (Hakvoort 2015, s. 40; Hakvoort 2010, ss.157–169).

Alla pyramidens nivåer går in i varandra men varje enskild nivå har sitt särskilda fokus betonar Hakvoort (2015, ss.41–44). Pedagoger som väljer att använda sig av konfliktpyramiden ska arbeta med alla fyra nivåerna samtidigt, det går inte att välja bort någon nivå. Den första nivån av konfliktpyramiden *förebygga* ska vara störst, och den sista nivån *stoppa* ska vara minst. I

min studie av barns perspektiv på konflikter och konflikthantering har jag använt Cohens teori som ett sätt att få syn på och förstå vad för typer av konflikthantering det är barnen beskriver under intervjuerna.

5. METOD

I följande avsnitt presenteras den metod och det redskap som jag valde för att undersöka konflikter och konflikthantering i förskolan utifrån barns perspektiv. Först beskrivs den kvalitativa metoden och därefter kommer redskapet intervjun med barn att presenteras. Vidare diskuteras urval, genomförande, etik, tillförlitlighet och giltighet, samt analys och bearbetning av material.

5.1 Kvalitativ metod

Syftet med min studie är att undersöka konflikter och konflikthantering i förskolan utifrån barns perspektiv. Enligt Bryman (2011, ss.340–347) är det deltagarnas perspektiv, uppfattningar och tankar om det undersökta fenomenet som står i fokus i kvalitativ forskning. Jag valde kvalitativ metod, därför att fokus i min studie ligger på barnens utsagor som ska tolkas och analyseras av mig och mitt mål är att förstå barnens synsätt på konflikter och konflikthantering. De viktigaste stegen i kvalitativ forskning enligt Bryman är: formulering av forskningsfrågor, val av platser och undersökningsspersoner som är relevanta för studien, samling av data, tolkning av data, begreppsligt och teoretiskt arbete och den sista steget rapport om resultat och slutsatser.

5.2 Att intervju barn

För att undersöka konflikter och konflikthantering utifrån barns perspektiv valde jag att intervju barn. Bengtsson och Hägglund (2014, s.121) skriver att en intervju med barn är rätt metod för att ta reda på deras erfarenheter och tankar. Enligt Doverborg och Pramling Samuelsson (2012, s.9) uppfattar barn och vuxna världen på olika sätt, därför är det viktigt att vuxna försöker närma sig barns perspektiv genom dialog med barnen. Doverborg och Pramling Samuelsson (2012, ss.26–44) skriver vidare att intervjuaren ska planera samtal med barnen noggrant. Det är viktigt att välja rätt plats och tid under dagen, så att barnen inte är trötta eller hungriga. Det är viktigt att använda frågor som uppmuntrar barnen till berättande, för att på så sätt kunna ta reda på deras uppfattningar och erfarenheter. Frågor som barnen kan besvara med ett *ja* eller *nej* ska undvikas. Intervjun med barnen ska ske i form av en dialog. Intervjuaren kan ställa samma frågor i samma ordning till varje barn eller utgå från varje barns svar och följa barnet i samtalet och ställa följdfrågor. Barnen ska ges tid att svara. Intervjuaren ska visa intresse för det som barnet berättar. Att observera kroppsspråk och beteende är viktigt, för att detta har också betydelse för tolkning och analys av data. Jag ställde övergripande frågorna under intervjuer och följde barnen i samtalet genom att ställa följdfrågor (se Bilaga 3). Jag lyssnade aktivt och visade engagemang för det som barnen ville berätta. Jag försökte ge barnen utrymme och tid för att kunna formulera och uttrycka sina tankar. Enligt Trost (2010, ss.55, 60) ska intervjuaren undvika frågor om barnens känslor och upplevelser. Därför ställde jag konkreta frågor om beteende och händelser utifrån filmsekvenserna som jag använde under samtalet med barnen. Filmsekvenserna presenteras i underrubriken genomförande nedan. Doverborg och Pramling Samuelsson (2012, s.31) lyfter fram att intervjuer med barnen kan ske enskilt eller i grupp. Författarna lyfter fram att under enskilda intervjuer kan barnet känna sig bedömt på något sätt. Dock enligt Doverborg och Pramling Samuelsson enskilda intervjuer med barnen har även fördelar, då kan intervjuaren fokusera på interaktion med det enskilda barnet.

5.3 Urval

Studien genomfördes på en förskola. Sex barn i 5-årsåldern från samma avdelning intervjuades. Jag använde mig av ett bekvämlighetsurval, det betyder enligt Trost (2010, s140) att välja respondenter som forskaren bedömer att vara lämpliga för undersökningens syfte. Mitt val av respondenter var medvetet och urvalsgruppen består av barn i 5-årsåldern. Jag bedömde att 5-åringar har det språkbruk och självständighet som krävs vid intervjuer. De äldre barnen kan uttrycka sina tankar, upplevelser och känslor lättare och på mer tydligt sätt än de yngre barnen på grund av mer utvecklad språkförmåga. Dessa förutsättningar som de äldre barnen besitter betraktades av mig som fördelar vilka ska underlätta samling av data för att kunna analysera och framställa resultatet och därmed besvara studiens syfte och frågeställningar. Dessutom valde jag en förskola där barnen och personalen känner mig sedan tidigare. Jag bedömde att det blir enklare att intervjua barnen som jag har byggt en relation med. Ytterligare fördel med mitt urval var att jag kände till miljön och kunde planera till exempel plats för intervjuer i förväg. Dessutom skulle vårdnadshavare fylla i samtyckesblanketter och jag uppfattade att det blir en fördel att de vet vem jag är. Nackdelen med mitt urval är att undersökningen genomfördes bara på en förskola och därför kunde jag belysa bara ett perspektiv. Om undersökningen skulle vara genomförd på två eller flera förskolor då skulle jag kunna belysa olika perspektiv och infallsvinklar på konflikter och konflikthantering utifrån olika barns perspektiv. Jag upplevde dock att det inte blir möjligt på grund av tidspress, eftersom jag bedömde att jag inte hinner samla tillräckligt många samtyckesblanketter.

5.4 Genomförande

Innan undersökningen påbörjades togs personlig kontakt med personalen på förskolan där undersökningen skulle genomföras. Personalen fick information om undersökningen och fortsättningsvis hade vi telefonkontakt. Eftersom barnen och vårdnadshavare känner mig sedan tidigare bestämdes det att informationsbrev och samtyckesblanketter skulle delas ut av personalen. Efter att samtyckesblanketter var ifyllda genomfördes intervjuerna. Intervjuerna genomfördes under två dagar. Vi satt i ett rum på avdelningen för att barnen skulle känna trygghet. Alla intervjuer genomfördes på förmiddagen, för att barnen inte är trötta eller hungriga ännu. Under första dagen intervjuade jag fyra barn två och två, för att barnen önskade så. Under andra dagen intervjuades enskilt ytterligare två barn. Ett av barnen som deltog i samtalet under första dagen intervjuades en gång till eftersom detta barnet inte fick tillräckligt utrymme för att kunna yttra sig under sin första intervju. Saar och Löfdahl (2014, s.29) föreslår att använda sig av konkret material under barnintervjuer, för att det underlättar att fånga barnens intresse. Under intervjuer användes tre filmsekvenserna som jag själv spelade in genom användning av en Ipad. Filmerna handlar om Igelkott och Kanin, två handdockor som hamnar i tre fiktiva konfliktsituationer. Film 1 handlar om att Igelkott och Kanin vill ha samma leksaksbil. Film 2 handlar om att Igelkott och Kanin är på disco, och Nalle får inte vara med. Film 3 handlar om att Igelkott ritar på Kanins teckning. Inspirationen för konfliktsituationerna kommer från Linda Palms *10 Kompisböcker*, ett didaktiskt material som handlar om konflikter och konflikthantering på förskolan, samt vad det betyder att vara en bra kompis. Ytterligare inspiration för konfliktsituationerna kommer från mina observationer genomförda innan på den utvalda av mig för undersökningen förskolan. Jag vistades med barngruppen innan och därför fick jag möjlighet att observera i vilka konfliktsituationer barnen hamnar oftast. Valet av konfliktsituationer diskuterades även med handledaren av mitt arbete och mina studiekollegor. Jag bestämde att välja tre konfliktsituationer som oftast förekommer bland barnen på den förskolan där undersökningen skulle ske. Jag valde att lägga fokus på konflikter om leksaker, konflikter som handlar om uteslutningar från lek eller aktivitet samt konflikter som uppstår på

grund av att barn ritar på varandras teckningar. Jag skrev tre korta manus och dramatiserade och spelade själv in konfliktsituationerna med hjälp av handdockorna: Igelkott, Kanin och Nalle. Jag spelade in filmerna flera gånger. Efter varje inspelning tittade jag själv på filmerna för att se om jag inte föreslår svar till barnen genom att använda specifika ord eller fraser. Jag var noggrann med hur handdockorna agerar i filmerna, för att inte påverka barnens svar. Exempelvis handdockorna berättar inte i filmerna om sina känslor, konflikthanteringsstrategier eller om pedagogens stöd. Nedan presenteras filmerna mer detaljerat.

Film 1: Kanin och Igelkott vill ha samma leksaksbil. Den första filmen handlar om att Igelkott och Kanin är på förskolan. På golvet ligger en leksaksbil. Kanin och Igelkott tittar på bilen. Kanin tar bilen i händerna, för att leka med den. Då säger Igelkott till Kanin att han också ville leka med bilen och försöker dra bilen från Kanins händer. Kanin vill inte släppa bilen, och säger: ”Jag hade den först”. Igelkott svarar: ”Nej, det var jag som hade den först”. Filmsekvensen slutar med att Kanin och Igelkott försöker att dra leksaksbilen från varandra.

Film 2: Kanin och Igelkott är på disco, och Nalle inte fick vara med. Denna filmen handlar om att Kanin och Igelkott är på disco och dansar tillsammans. Medan de dansar kommer en docka till fram, Nalle. Nalle frågar om han får vara med. Kanin och Igelkott svarar med ett nej. Filmsekvensen slutar med att dockorna står och tittar på varandra.

Film 3: Igelkott ritar på Kanins teckning. Denna filmen handlar om att Kanin och Igelkott är på förskolan. Kanin ritar en teckning och då kommer Igelkott fram till Kanin och ritar på Kanins teckning och säger: ”Jag vill också rita”. Filmen slutar med att Kanin och Igelkott först tittar på teckningen och sedan på varandra.

Intervjuerna tog cirka 8 minuter per barn inklusive filmvisning. Intervjuerna spelades in på min Iphone.

5.5 Etik

Enligt Löfdahl (2014, ss.32–37) ska en forskande student ta hänsyn till forskningsetiska principer. Löfdahl skriver vidare att det finns fyra krav som ska uppfyllas under forskningsprocessen: *informations- och samtyckeskravet samt nyttjande- och konfidentialitetskravet*. Undersökningen ska vara noga genomtänkt. Det är viktigt att undersökaren resonerar kring problemsituationer som kan uppstå under undersökningens gång innan samlande av data påbörjas. Undersökningen ska inte påverka deltagarna på ett negativt sätt. Jag förberedde mig noggrant för intervjuerna, genom att bearbeta intervjufrågorna flera gånger. Jag spelade även in och tittade på filmer flera gånger, det gjorde jag för att till exempel inte ge färdiga förslag på svar till barnen. Jag reflekterade även över hur barnen kan reagera under intervjuer och vad jag skulle göra om något barn skulle till exempel bli ledset. Nedan beskrivs de fyra kraven och hur jag förhållit mig till dem i min undersökning.

Enligt informations- och samtyckeskravet ska deltagare i studien få muntlig eller skriftlig information om undersökningen (Löfdahl 2014, ss.36–42). Personalen på förskolan där min undersökning genomfördes fick muntlig och skriftlig information om syftet med studien och om hur undersökningen skulle genomföras. Efter att förskolechefen lämnade sitt informerade samtycke, delades informationsbrev ut och samtyckesblankett till vårdnadshavare. I informationsbrevet beskrev jag syftet med studien och de etiska principerna som jag skulle ta hänsyn till (se Bilaga 1). Det står även kortfattat beskrivet hur undersökningen ska utföras. I informationsbrevet står mina kontaktuppgifter så att vårdnadshavare kan kontakta mig om det

skulle uppstå frågor kring undersökningen. Undersökningen började när samtyckesblanketter var ifyllda (se Bilaga 2). Innan intervjuerna förklarade jag på ett enkelt sätt för barnen syftet med undersökningen och varför den genomförs. Innan varje intervju frågade jag barnen om de vill delta i intervjun, för att få deras muntliga samtycke. Dock var jag även observant och iakttog barnens kroppsspråk och reaktioner, för att barnen kan uttrycka *nej* på flera sätt än bara muntligt. Om barnen skulle på något sätt uttrycka eller visa att de inte vill delta i samtalet, skulle intervjun avbrytas. Nyttjandekravet innebär att materialet bara ska användas för studien. Barnens utsagor ska bara presenteras i min uppsats. Enligt konfidentialitetskravet ska alla deltagare i studien vara anonyma. I min studie använder jag mig av fingerande namn på barnen. Sex barn intervjuades och jag valde sex olika namn. Jag valde namnen slumpmässigt. Jag bestämde mig att använda tre killnamn och tre tjejnamn. Val av namn har ingen betydelse utifrån genusperspektiv, eftersom jag inte tar hänsyn till barnens kön på något sätt i studien. Jag anger inte förskolans namn eller namnet på den ort där förskolan ligger.

5.6 Tillförlitlighet och giltighet

Lantz (2014, ss.14–16, 21) beskriver tillförlitlighet som ett av kriterierna som ska uppfyllas för att styrka studiens trovärdighet. Enligt Lantz ska intervjuaren ha ett kritiskt förhållningssätt och därmed bli medveten att det inte går att vara helt objektiv i sin undersökning. Jag försökte vara objektiv i min studie och inte tillåta mina personliga värderingar påverka undersökningen. Lantz (2014) skriver vidare att intervjuaren inte ska söka stöd eller bekräftelse för sina egna ämneskunskaper och förutfattade meningar. Det kriterium upplevde jag att vara svårt att uppfylla. Jag upplevde att det var lätt att jämföra respondenternas svar med forskning och litteratur jag läste tidigare. Enligt Trost (2010, ss.134) innebär kravet på tillförlitlighet att forskaren ska beskriva på vilket sätt hänsyn till etiska aspekter togs under datainsamling och i resultat. Under hela forskningsprocessen tog jag hänsyn till de fyra forskningsetiska krav som ska uppfyllas enligt Löfdahl (2014, ss.32–37), det vill säga informations- och samtyckeskravet samt nyttjande- och konfidentialitetskravet.

Kravet på giltighet innebär enligt Lantz (2015, ss.17–20) att intervjuaren analyserar bara det som verkligen sagts under intervjun och att metoden för datainsamling och analys ska vara noggrant beskrivna. Jag försökte under analysarbetet fokusera på respondenternas utsagor och tolka dem, samt reflektera över vad respondenternas utsagor betyder utöver det uppenbara. Jag beskrev noggrant alla steg i min undersökning så att läsaren ska kunna förstå mitt tillvägagångssätt. Giltighet innebär även att förståelsen för det undersökta fenomenet eller området ökar. Jag kunde dra slutsatser från mitt analysarbete och framställa resultat. Jag anser att det går att använda resultat av min undersökning av förskollärare för att öka kunskaper om barns perspektiv på konflikter och konflikthantering. Trost (2010, s.133) och Stukat (2011, s.42) beskriver att giltighet innebär att forskaren undersöker det som han/hon ämnade undersöka, inte något annat. Från mitt resultat framkommer barnens perspektiv på konflikter och konflikthantering.

Det går inte att generalisera mitt studieresultat, för att det är få som deltar. För att kunna generalisera krävs data från ett ganska stort urval av respondenter detta påpekas även av Stukat (2011, s.38).

5.7 Analys och bearbetning

Trost (2010, ss.147–148) skriver att arbetet med samlade data ska göras i tre olika steg. Först samlas informationen, sedan analyseras den och det tredje och sista steget innebär tolkning av data med hjälp av teori. Trost (2010, ss.149–150) beskriver vidare olika sätt att analysera intervjuer på. Intervjuaren kan lyssna på intervjun en eller flera gånger, intervjuaren kan transkribera inspelningen ordagrant eller intervjuaren skriver en sammanfattning av intervjun. Trost rekommenderar inte att göra allt analysarbete under intervjun eller i direkt anslutning till intervjun, eftersom intervjuaren behöver distansera sig till sin data. I samband med intervju ska intervjuaren anteckna respondenternas kroppsspråk och även miljön samt annat som intervjuaren upplevde som viktigt. Jag genomförde intervjuer på förmiddagen och lyssnade på dem samt transkriberade på eftermiddagen. Jag förde anteckningar om barnens kroppsspråk och tonläge i direkt koppling till intervjuerna. Arbetet med analysen och bearbetning av data började jag genom att lyssna på intervjuerna ett flertal gånger och därefter transkriberade jag av intervjuer. Jag läste transkriberingen flera gånger.

Trost (2010, ss.151–156) skriver att i samband med kvalitativa analys vill forskaren finna mönster eller beteendemönster och försöka att hitta i respondentens utsagor det som är intressant. Intervjuaren ska inte bedöma respondentens svar, istället försöka förstå respondentens logik. Trost skriver vidare om förberedelse av data till bearbetning. Det kan göras genom att till exempel göra tabeller, stryka under det som är viktigast eller skriva stickord. Dessa metoder kan kombineras. Jag skapade tabeller: Film 1, Film 2 och Film 3. I tre kolumner skrev jag: uppfattningar om konflikter, förslag att lösa konflikten och pedagogens stöd. Jag gjorde även sex rader med siffror som representerade barnens namn. Sedan fyllde jag varje tabell med barnens utsagor och började analysera. När jag analyserade barnens utsagor så jämförde jag dem med varandra för att hitta likheter och skillnader, samt för att finna mönster och kunna kategorisera data. Jag analyserade hela satser och strök under det som var mest intressant och viktigt. Jag försökte gruppera utsagor i tydliga kategorier och resultatet blev de tre huvudkategorierna: *barnens uppfattningar om konflikter*, *barnens förslag på konflikthantering* och *barnens tankar om pedagogens stöd i konfliktsituationer*. Varje huvudkategori består ytterligare av kategorier. Huvudkategori som handlar om barnens uppfattningar om konflikter innehåller tre kategorier: barnen visar social kompetens, respekt och hänsyn; barnen tar andras perspektiv i konfliktsituationer; barnen lyfter fram kommunikationens betydelse. Den andra huvudkategorin som handlar om barnens förslag på konflikthantering består av tre underkategorier: barnen hanterar konflikter konstruktivt; barnen som medlare; barnen försöker att hantera konflikter själva. Den tredje och sista huvudkategorin som handlar om barnens tankar om pedagogens stöd i konfliktsituationer innehåller följande kategorier: pedagogen som medlare; pedagogen som en trygg bas; pedagogen som lyssnar.

6. RESULTAT

I följande avsnitt presenteras de huvudkategorierna och kategorierna som framträdde under presentation av analysarbetet. Den första huvudkategorin handlar om barnens uppfattningar om konflikter utifrån filmerna om Igelkott och Kanin. Den huvudkategorin innehåller tre följande kategorier: barnen visar social kompetens, respekt och hänsyn; barnen tar andras perspektiv i konfliktsituationer; barnen lyfter fram kommunikationens betydelse. Den andra huvudkategorin handlar om barnens förslag på hur barnen skulle kunna hantera konfliktsituationerna mellan handdockorna. Den här huvudkategorin består av ytterligare tre kategorier: barnen hanterar konflikter konstruktivt; barnen som medlare; barnen försöker att hantera konflikter själva. Den

tredje och sista huvudkategorin handlar om hur barnen ser på pedagogens stöd i konfliktsituationer utifrån de tre filmsekvenserna. Den här huvudkategorin består av tre kategorier: pedagogen som medlare; pedagogen som en trygg bas; pedagogen som lyssnar. Resultatet innehåller citat från barnens utsagor.

6.1 Barnens uppfattningar om konflikter

I detta avsnitt beskrivs barnens uppfattningar om konflikter utifrån de tre filmsekvenserna. Barnens uppfattningar om konflikter presenteras i tre kategorier. Den första kategorin heter: *Barnen visar social kompetens, respekt och hänsyn*. Andra kategori heter: *Barnen tar andras perspektiv*. Den tredje och sista kategorin heter: *Barnen lyfter fram kommunikationens betydelse*.

6.1.1 Barnen visar social kompetens, respekt och hänsyn

I filmen som handlar om att Kanin och Igelkott vill ha samma leksaksbil uppfattar samtliga barn situationen på liknande sätt. Barnen påstår att Kanin ska ha bilen först och att Igelkott ska vänta på sin tur. Barnen motiverar sina svar genom att hänvisa till en regel som gäller på förskolan. Det är det barn som tar leksaken först som har rätt att behålla leksaken och fortsätta leka med den förklarar barnen. Barnens svar hänvisar tydligt till allmänna sociala regler som gäller på förskolan, samt till social kompetens som innefattar förmågan att kunna leka tillsammans med andra barn på förskolan och att vänta på sin tur. Barnen säger bland annat:

Båda vill ha samma bil. Kanin ska ha bilen, för att Kanin hade den först (Lisa).

Kanin tog den faktiskt först, Igelkott ska vänta (Felix).

Barnen berättar vidare om interaktionen mellan Igelkott och Kanin. Två av barnen säger:

Att de bråkar (Cajsa).

De blir osams (Astrid).

Två barn beskriver handdockornas känslor, barnen säger:

Kanin blir ledsen (Alex).

Kanin är arg (Felix).

Ett av barnen beskriver hur båda handdockorna upplever konflikten:

Kanin är arg och sedan blev Igelkott arg med (Elwin).

Från citaten ovan framkommer det att barnen upplever situationen negativt. För att beskriva det som händer mellan Kanin och Igelkott använder barnen ord såsom bråka och osams. Vissa barn beskriver handdockornas känslor. Två barn beskriver att Kanin är arg, ett barn säger att Kanin är ledsen, och ett barn beskriver båda dockornas känslor och säger att de är arga. Barnen som beskriver handdockornas känslor uppfattar att Kanin och Igelkott ger uttryck för negativa känslor. Inget av barnen beskriver neutrala eller positiva känslor. Orden som barnen använder att beskriva Kanins och Igelkotts känslor är arg eller ledsen. Barnen menar att man kan inte bara komma fram till en kompis och ta leksaken, man ska vänta på sin tur. Det finns tydligt samband mellan Cohen konfliktpyramids första nivå som handlar om att förebygga konflikter och barnens reaktioner samt utsagor som handlar om att det är viktigt med social kompetens, respekt och hänsyn till varandra.

6.1.2 Barnen tar andras perspektiv i konfliktsituationer

När jag och barnen samtalar om filmen som handlar om att Kanin och Igelkott är på disco, och Nalle fick inte vara med, berättar tre av barnen om konflikter de själva var med om. Jag uppfattade att i den här situationen kunde de barnen känna igen sig. Några barn berättar om vad som händer på filmen och förstärker sina ord med kroppsspråk och tonläge. De barnen närmar sig Ipaden för att titta på filmen. Fem av sex barn uppfattar att Nalle är ledsen i filmen, ett barn säger att Nallen är arg och ledsen. Barnen säger bland annat:

Nalle blir ledsen (Lisa, barnet har ledsen röst).

Ledsen (Cajsa, barnet har ledsen röst).

Nalle blir arg och ledsen (Alex).

Ett barn uttrycker sina egna känslor när vi diskuterar filmen, barnet säger:

Då blir man ledsen fröken, vi får visst vara med (Elwin).

Alla sex barn känner positiva känslor gentemot Nallen. Vissa barn visar det även med sitt kroppsspråk och tonläge. Genom att observera och lyssna på barnen upplevde jag att barnen sympatiserar med Nalle och tycker synd om Nalle att den inte får vara med. Jag upplevde att alla sex barn identifierar sig med Nalle. Inget av barnen känner med Igelkott eller Kanin. Handdockornas agerande mot Nalle väcker negativa känslor hos barnen. Barnen kommenterar Igelkotts och Kanins beteende på ett negativt sätt:

Men varför fick inte björnen vara med? Det var ju inte snällt att säga att björnen inte fick vara med (Lisa ställer fråga till intervjuaren, barnet har ledsen röst).

Nallen blir då ledsen. Alla barn får vara med (Cajsa, barnet har ledsen röst).

Från citaten ovan framstår det att det är viktigt för barnen att vara en del av gruppen och att vara inkluderad. Barnen menar att alla kan få vara med, ingen ska vara ledsen och exkluderad. Barnen uppfattar den här konflikten som känslomässig. Jag upplevde att den här konfliktsituationen väcker starka känslor hos samtliga barn. Den här konfliktsituationen väcker negativa och positiva känslor hos barnen. Barnen beskriver negativa känslor när de talar om Kanins och Igelkotts agerande mot Nalle. Barnen uttrycker positiva känslor som sympati när de talar om Nallen. Barnens röster låter snäll när de berättar om Nalles situation. Det framkommer tydligt från barnens utsagor och kroppsspråk att barnen engagerade sig i Nalles situation, visar förståelse för Nalles situation och barnen vill hjälpa till Nalle. Tre av barnen ville titta på filmen två gånger. Det framkommer tydligt från barnens utsagor att barnen tar Nalles perspektiv.

6.1.3 Barnen lyfter fram kommunikationens betydelse

När jag och barnen samtalar om filmen som handlar om att Igelkott ritar på Kanins teckning, berättar tre barn att Kanin är ledsen.

Igelkott ritar i Kanins teckning. Ojoj det var inte bra. Kanin är ledsen, men inte så att den gråter. Den gråter inte, den bara känner att den är ledsen (Barn 1).

Två barn skrattar och säger:

Det var faktiskt lite kul (Astrid).

Kanin är ledsen (Elwin, men barnet skrattar när barnet säger det).

Det framkommer från barnens utsagor att den här situationen väcker negativa och neutrala känslor hos barnen som beskriver Szklarski (1996) i sin studie. Fyra barn beskriver att Kanin är ledsen. Två barn upplever neutrala känslor i form av spänningskänslor och de uppfattar att konfliktsituationen är rolig, för att de skrattar. Jag upplevde att de barnen som skrattade kände igen sig i den här situationen. På frågan om varför de skrattar så ler de två barnen till svar.

Barnen säger även att:

Igelkott frågar inte (Alex).

Han bara kom, säger inte får jag vara med (Felix).

Från ovanstående citat framkommer det att enligt barnen är kommunikationen i konfliktsituationer viktig. Barnen menar att man får inte bara komma fram till kompiserna och rita på teckningen. Barnen säger att Igelkott ska fråga. Genom fungerande kommunikation med varandra förebygger barnen konflikter själva som har tydliga samband med Cohens konfliktpyramids första nivå som handlar om att förebygga konflikter.

6.2 Barnens förslag på konflikthantering

Nedan beskrivs barnens förslag på att hantera konflikter utifrån filmerna om Kanin och Igelkott. Barnens förslag på konflikthantering presenteras i tre kategorier. Den första kategorin handlar om att barnen hanterar konflikter konstruktivt. Den andra kategorin handlar om barnen som medlar och den tredje kategorin handlar om att barnen försöker att hantera konflikter själva.

6.2.1 Barnen hanterar konflikter konstruktivt

När jag och barnen samtalar om filmen som handlar om att Kanin och Igelkott vill ha samma leksaksbil, framgår det av barnens förslag att Igelkott och Kanin ska först försöka hantera konflikten själva. Barnen beskriver olika strategier för att lösa konflikten. Fyra av sex barn skulle hantera konflikten genom att försöka förhandla. Två barn väljer att avleda konfliktsituationen, det vill säga att de använder sig av en undvikande konflikthanteringsstrategi. När barnen talar om de olika förslagen att hantera konflikten, talar de om hur de själva skulle göra, de pratar inte om hur Kanin och Igelkott ska hantera konflikten.

Barnen som skulle använda förhandling som konflikthanteringsstrategi säger bland annat:

Vi turas om och delar med sig. Jag skulle säga att vi kan leka tillsammans (Elwin, barnet har vänlig röst).

Man ska fråga. Snälla kan jag få din bil, tack. Men om jag inte får så säger jag: du får min bil ok tack kan jag få din bil, men om de säger nej då säger jag ska vi turas om och då turas vi om istället (Alex, barnets röst är vänlig).

Barnen som skulle använda sig av undvikande konflikthanteringsstrategi säger bland annat:

Jag skulle ta en annan bil. Om kompiserna vill ha min bil så kan jag ta en annan (Felix berättar om sig själv).

Av de ovanstående citaten så drar jag slutsatsen att barnen använder olika konflikthanteringsstrategier. Alla barn skulle dock använda sig av verbal kommunikation. Ingen av barnen skulle hantera konflikten genom att använda fysisk styrka. Jag drar slutsatsen att

relationen är viktigare för barnen än att äga leksaken. Det är viktigt för barnen att de kan fortsätta att leka. På frågan om Igelkott och Kanin skulle kunna slåss om bilen, svarade samtliga barn att dockorna inte ska slåss och att de själva inte skulle göra det. Samtliga barn skulle undvika att bråka enligt deras utsagor. Samtliga barn är överens att använda fysisk styrka inte är en bra konflikthanteringsstrategi. Jag upplevde att barnen lägger stor vikt vid kommunikationen och att barnen värnar om relationen och andra. Barnen ger förslag på att hantera konflikter själva genom samtal och dialog med varandra. De förhandlar och försöker komma till en gemensam lösning, där båda parterna blir nöjda och kan fortsätta sin relation och leka tillsammans. Barnen påpekar att om man vill ha något ska man fråga snällt. Medan vissa av barnen berättar om förslagen, ändrar de sina röster så att de låter snällt. Det framkommer tydligt från barnens utsagor att konflikter är ett tillfälle för lärande och utveckling. Barnen utvecklar sin sociala kompetens såsom turtagning och att upprätthålla kommunikationen som leder till konstruktiv konflikthantering. Däremot finns det barn som skulle välja att använda sig av undvikande konflikthanteringsstrategi. Jag upplevde att för de barnen är också relationen viktigt. De barnen väljer att avleda konflikten som de möjligtvis bedömde är onödig eller barnen ville inte engagera sig i konflikten, eftersom att fortsätta relationen med kompis och ska kunna fortsätta vara tillsammans bedömer de som viktigare. Barnens reaktioner, utsagor och förslag på att hantera konflikter påvisar att barnen strävar efter att hantera sina konflikter konstruktivt, istället för destruktivt. Detta kan kopplas med konfliktpyramidens andra nivå som handlar om att barnen ska hantera konflikter själva på ett konstruktivt sätt.

6.2.2 Barnen som medlare

När det gäller film som handlar om att Kanin och Igelkott är på disco, och Nalle fick inte vara med, framkommer det från barnens utsagor det att det är Igelkott och Kanin som ska agera och bjuda in Nalle till en gemensam dans. Barnen säger:

Nalle får vara med skulle de säga (Lisa).

Du får vara med Nalle, de ska säga du får vara med (Cajsa, barnet talar direkt till Nallen i filmen).

Du får vara med. De skulle bjuda in kompis till dansen. De skulle säga du får vara med (Astrid).

Ni ska vara kompisar (Felix, barnet talar direkt till Kaninen och Igelkotten i filmen).

Av de ovanstående citaten framkommer det att barnen hänvisar till sociala regler som gäller på förskolan, till exempel att alla är kompisar på förskolan och får därmed vara med. Alla får delta i leken eller andra aktiviteter och att man ska vara en bra kompis är viktigt enligt barnens utsagor. Det blir väldigt tydligt att barnen tycker att det är Kanin och Igelkott som ska agera och som ska bjuda in Nalle. Det är de som i barnens uppfattning gör fel, de ska rätta till sitt beteende. Alla barnen vänder sig direkt till handdockorna och talar om hur de ska agera mot varandra. Jag tolkar det som att barnen medlar mellan handdockorna och försöker att hjälpa till att hantera konflikten. I barnens utsagor finns det tydliga kopplingar till Cohens konfliktpyramids tredje nivå att använda sig av medling i konfliktsituationer. När barnen försöker att medla mellan dockorna visar barnen social kompetens, empati och att de är kompetenta samt att de bryr sig om hur andra mår. Barnen menar att alla ska inkluderas, ingen ska känna sig ledsen. Att alla ska vara inkluderade är ett skäl till att barnen medlar mellan handdockorna. Barnen menar att alla har rätt att vara med.

6.2.3 Barnen försöker att hantera konflikter själva

I samtalet om filmen som handlar om att Igelkott ritar på Kanins teckning, föreslår barnen att Kanin och Igelkott först hanterar konflikten själva. Tre barn förslår att Kanin säger till Igelkott att hämta ett eget papper. Två av barnen tycker att Igelkott ska fråga Kanin om att få vara med. Ett barn berättar att Kanin ska ta nytt papper.

Barnen säger bland annat:

Igelkott ska ta annat papper (Lisa, Alex, Elwin).

Två barnen säger att Igelkott ska fråga Kanin och ett av de säger:

Man får inte bara, man får säga får jag vara med (Cajsa, barnet berättar om sig själv inte om dockan).

Ett barn föreslår en undvikande konflikthanteringsstrategi:

Kanin ska ta ett annat papper (Felix).

Ska Kanin ta ett annat papper, inte Igelkott, som ritade nyss på Kanins teckning? (Intervjuaren).

Nej, Kanin ska ta nytt papper (Felix).

Från ovanstående utsagor kan jag dra slutsatsen att barnen försöker att hantera konflikten själv. Alla sex barn föreslår verbal kommunikation för att hantera konflikten. Barnen menar att kommunikationen är viktigt. Tre barn berättar att Kanin ska säga till Igelkott att ta ett eget papper. Jag tolkar barnens utsagor som att barnen menar att Kanin ska våga yttra sin åsikt och våga säga nej till kompiserna. Det upplever jag är bevis på att barnen utvecklar social kompetens i konfliktsituationer och vågar att uttrycka sina åsikter och stå för sina åsikter. De lär sig att argumentera för sin sak, barnen skulle förklara för Igelkott att den ska hämta sitt eget papper. Ett barn skulle använda sig av undvikande konflikthanteringsstrategi och det kan innebära att barnet inte vill engagera sig i den typen av konflikt eller bedömer konflikten som mindre allvarlig och väljer att avleda den, genom att hämta ett nytt papper själv.

6.3 Barnens tankar om pedagogens stöd i konfliktsituationer

I det här avsnitt presenteras barnens tankar om pedagogens stöd i konfliktsituationer. Resultatet presenteras vidare i tre kategorier. Den första kategorin handlar om pedagogen som medlar. Den andra kategorin handlar om pedagogen som en trygg bas och den sista och tredje kategorin handlar om pedagog som är lyhörd.

6.3.1 Pedagog som medlare

När det gäller filmen om att Kanin och Igelkott vill ha samma leksaksbil, alla sex barn var positiva till pedagogens stöd i den här konfliktsituationen. Alla barn skulle dock först försöka hantera konflikten själva. Om det skulle visa sig inte vara möjligt att lösa konflikten själv, skulle barnen söka stöd hos pedagogen.

Tre barn säger att pedagogen skulle säga till Igelkotten och Kaninen. Barnen säger bland annat:

Fröken skulle säga till att, de ska turas om (Lisa).

Fröken säger att de ska turas om (Felix).

Två barn berättar att pedagogen ger Kanin och Igelkott andra förslag för att hantera konflikten. Barnen säger bland annat:

Fröken skulle säga att Igelkotten ska hämta en annan bil (Cajsa).

Från ovanstående citat framkommer att barnen upplever att pedagogen lyssnar på dem och hjälper de att hantera konflikter. Barnen berättar om olika strategier vilka används av pedagogen. Barnen säger bland annat att pedagogen skulle säga till handdockorna och påminna vilka sociala regler som gäller på förskolan, till exempel att turas om. Enligt barnen skulle pedagogen också ge andra förslag för att hantera konflikten genom att berätta att Igelkott skulle kunna hämta sin egen bil. Jag upplevde dock under samtal med barnen att konflikten om leksaksbilen var inte en stor konflikt enligt barnen, eftersom samtliga barn skulle försöka lösa konflikten själva.

6.3.2 Pedagog som en trygg bas

I samtal med barnen om konfliktsituationen i filmen som handlar om att Kanin och Igelkott är på disco och Nalle får inte vara med, framgick det genom barnens kroppsspråk och tonläget att barnen var känslomässigt engagerade. Jag kunde påstå detta genom att observera barnen. Jag upplevde att barnen bedömde denna konflikt som stor. På frågan, vad Nalle själv bör göra, alla barn föreslår att Nalle skulle söka pedagogens hjälp i den här konfliktsituationen. Barnen säger bland annat:

Gå till fröken. Fröken säger kanske ni kan turas om och dansa med varandra (Lisa).

Gå till fröken (Elwin).

Några barn berättar att pedagogen ska säga till Igelkott och Kanin. Barnen säger:

Fröken säger till att alla får vara med (Cajsa).

Man går till fröken och hon bli arg och säger alla får vara med. Hon säger sluta (Alex).

Ett barn berättar att pedagogen hjälper till:

Fröken kan hjälpa till, att Nalle fick vara med (Astrid).

Alla sex barn skulle använda sig av pedagogens stöd som direkt strategi för att hantera konflikten, om de skulle vara Nalle. Utifrån konfliktpyramidens tredje nivå som handlar om att hjälpa barnen att hantera konflikter, ska pedagogen hjälpa barnen att hantera konflikter genom att medla. I den här konfliktsituationen ger barnen uttryck för att pedagogen skulle ha en dialog med barnen och påminna om förskolans sociala regler. Från barnens utsagor framkommer att pedagogen ska säga till Igelkott och Kanin hur de ska agera gentemot Nalle. Barnen påpekar att pedagogen skulle bland annat säga att alla får vara med. Barnen berättar även att pedagogen ska ge förslag på att hantera konflikten till exempel genom att föreslå att man kan turas om och dansa. Barnen upplever att pedagogen ska lyssna på dem och hjälper till. Alla sex barn upplever att pedagogen ska agera. Utifrån konfliktpyramiden fjärde nivå är det pedagogens ansvar för att stoppa oacceptabelt beteende, genom att gripa in. I den här konfliktsituationen uppfattar barnen att pedagogen ska omöjliggöra exkludering av Nalle. Jag tolkar barnens utsagor att de betraktar pedagogens stöd och närvaro som trygghet.

6.3.3 Pedagogen som lyssnar

I konfliktsituationen som handlar om att Igelkott ritar på Kanins teckning, ber barnen pedagogen om hjälp när de först inte kan hantera konflikten själva. Tre barn säger att pedagogen ska säga till Igelkotten. Barnen säger bland annat:

Fröken skulle säga att Igelkott ska ta sin egen teckning (Alex).

Två barn förväntar sig att pedagogen hjälper till genom att försöka återställa teckningen:

Kanin ska gå och berätta det till fröken. Fröken kan hjälpa till med att suddas bort och så att teckningen blir bra igen (Astrid).

Barnen berättar att pedagogen kan ge stöd genom att kommunicera verbalt med Igelkott och Kanin, genom att säga till dem. Barnen berättar att pedagogen kan hjälpa till att återställa teckningen. Samtliga barn skulle dock försöka att hantera den här konflikten själva. Jag tolkar det som att barnen bedömer konflikten som inte allvarlig. Pedagogen dock lyssnar på barnen och försöker hjälpa till att hantera konflikten om barnen önskar så. Jag uppfattade att barnen inte upplevde konfliktsituationen i filmen som svår. När de söker stöd hos pedagogen lämnas inte barnen utan hjälp och konflikten hanteras. Här finns det tydliga samband med konfliktpyramidens tredje nivå handlar om att hjälpa barnen att hantera konflikter genom att medla.

Sammanfattning

Av resultatet framgår att de flesta barn uppfattar konflikter som något negativt. Konflikter väcker känslor hos barnen. Barnen upplever positiva och neutrala känslor i samband med konflikter. Dock de flesta känslorna som barnen beskriver är negativa. Det framkommer från intervjuer att barnen försöker att hantera konflikter själva. Barnen berättar om olika strategier för att hantera konflikter. Barnen förhandlar med varandra, använder undvikande konflikthanteringsstrategi eller söker hjälp hos en tredje part samt medlar själva. Barnen försöker att använda sig av konflikthanteringsstrategier som är konstruktiva i sin konflikthantering. De lägger stort fokus på kommunikation i konfliktsituationer. Det framkommer från resultatet att barnen förväntar sig av andra att de följer allmänna sociala regler, till exempel att respektera varandra, inte sår andra och visa hänsyn till kompisar. Om barnen bedömer att konflikten inte går att hantera på egen hand söker de pedagogens hjälp. Barnen ser på pedagogens stöd i konflikter som något positivt. Vissa barn använder pedagogens stöd som direkt konflikthanteringsstrategi, andra försöker först hantera konflikten själva. Om barnen bedömer att det inte går att hantera konflikten på egen hand söker de pedagogens stöd.

7. DISKUSSION

I detta avsnitt kommer resultat att diskuteras och knytas till bakgrund och teori. Avslutningsvis presenteras metoddiskussion och didaktiska konsekvenser.

7.1 Resultatdiskussion

7.1.1 Barnens uppfattningar om konflikter

Från resultatet framkommer det att barnen uppfattar konflikter som något negativt och detta anser jag att kan bero på att pedagoger oftast upplever konflikter som negativa. Detta överensstämmer med det som Johansson och Emilson (2016) beskriver i sin studie att konflikter betraktas av pedagoger som något negativt och provocerande och att pedagoger ser på

konflikter som motsats till harmoni. Forskarna beskriver att konflikter ska enligt pedagoger helst lösas med detsamma, innan oron sprids över hela barngruppen. Även Chen et al. (2001) studies resultat visar att de flesta pedagoger upplever konflikter som något obehagligt, som måste lösas omedelbart. Jag anser därför att det är viktigt att pedagoger ser på konflikter som ett tillfälle för lärande och utveckling, istället bara som något som är negativt. Thornberg (2006) poängterar i sin studie att pedagoger är förebilder som barnen tar efter. Därför anser jag att det är viktigt att pedagogen lär barnen att inte undvika eller ignorera konflikter. Sådant synsätt på konflikter och konflikthantering skulle gynna arbetet med konfliktpyramids andra nivå som handlar om att barnen ska lära sig att hantera konflikter själva på ett konstruktivt sätt. Utifrån intervjuer med barnen drar jag slutsatsen att det läggs stor fokus på att arbeta med den första nivån av konfliktpyramiden som handlar om att förebygga konflikter. Barnen hänvisar i sina utsagor till förskolans värdegrund och sociala regler som gäller på förskolan. Barnen påpekar vikten av att vara en bra kompis och att ta hänsyn till varandra samt inkludera andra i leken och andra aktiviteter. Sociala relationer och kommunikation verkar vara viktiga utifrån barnens synvinkel. Barnens utsagor och reflektioner påvisar att pedagoger arbetar tillsammans med barnen aktivt med förskolans värdegrund. Allt detta som barnen nämner är viktiga komponenter som förebygger och underlättar hantering av konflikter enligt konflikthanteringspyramiden första nivå som handlar om att förebygga konflikter och andra nivå som handlar om att barnen hanterar konflikter själva på ett konstruktivt sätt. Arbetet med förskolans värdegrund och social kompetens förhindrar konflikteskalering. Jag anser att arbetet med värdegrunden och utveckling av social kompetens gynnar dock även arbetet med konfliktpyramidens fjärde nivå som handlar om att stoppa oacceptabelt beteende.

Av resultatet framgår det att konflikter väcker känslor hos barnen. Barnen upplever olika känslor beroende på konfliktorsaken som överensstämmer med resultat av Szklarskis (1996, s.135) studie. Forskaren skriver vidare att barn upplever negativa, positiva och neutrala känslor. Szklarski lyfter fram att det är dock mest de negativa känslorna som barnen upplever och det framkommer även från mina intervjuer. Jag upplevde att de positiva känslorna uttryckte barnen genom deras kroppsspråk och röst. Utas Carlsson och Rosenberg Kimblad (2011, s.62) poängterar att de positiva känslorna också är viktiga. Enligt författarna bör pedagoger prata om de positiva känslorna med barnen. Dessutom ska barnen lära sig att sätta ord på sina känslor eftersom det underlättar hanteringen av dem och i fortsättningen underlättas konflikthantering och samtidigt gynnas arbetet med konfliktpyramidens andra nivå som handlar om att hanterakonflikter konstruktivt. Arbetet med känslor är särskilt viktigt utifrån konfliktpyramidens fjärde nivå som handlar om att stoppa oacceptabelt beteende. Wahlström (1996, s.43) lyfter fram att genom att lära barnen att ta ansvar för sina känslor kan fysiska och psykiska skador undvikas. Kan inte barnen hantera sina känslor, blir många konflikter destruktiva.

7.1.2 Barnens förslag på konflikthantering

Resultatet visar att barnen försöker hantera sina konflikter på egen hand som överensstämmer med det som Thornberg (2010, s.71) skriver att redan små barn försöker hantera sina konflikter själva. Det överraskade mig att barnen är villiga att hantera konflikter själva och att de kan använda sig av olika strategier. Det påvisar att barnen är kompetenta och överensstämmer med det som Emilson och Johansson (2016) framhäver i sin studie att om pedagogen låter barnen att hantera konflikter själva kan barnen lära sig och utvecklas i konfliktsituationer. Forskarna framhäver att genom att kontinuerligt arbeta med konflikthantering på förskolan ges barnen

många tillfällen att lära sig att hantera konflikter själva och resultatet av detta arbetet blir att fjärde nivå av konfliktpyramiden ska vara liten. Hakvoort och Friberg (2015, ss.13–14) påpekar att det är viktigt att barn förstår att konflikter måste hanteras, för att annars eskalerar de och blir svårare att hantera med tiden. Cohen konfliktpyramids andra nivå handlar just om att barnen ska lära sig att hantera konflikter själva. Dock enligt Cohens arbetsmodell ska konflikter hanteras av barnen på ett konstruktivt sätt. Det är därför viktigt som Thornberg (2010, s.75) påpekar att det finns en pedagog i bakgrunden som kan ge barnen stöd i deras konflikt hantering. Thornberg skriver vidare att pedagogen kan visa att det finns olika strategier för att hantera konflikter, stödja barnen i deras kommunikation eller samtala om konfliktsituationer. Thornberg (2006) framhäver i sin studie att barn lär sig att hantera konflikter från varandra. Därför anser jag att det är viktigt att barn kan hantera konflikter konstruktivt för att lära från varandra att hantera konflikter på ett bra sätt.

Resultatet visar att barnen hanterar sina konflikter genom att förhandla. Barnen lyfter fram betydelsen av fungerande kommunikation och här finns det tydliga kopplingar till Cohens konfliktpyramids andra nivå som handlar om att barnen ska hantera konflikter själva. Chen et al. påpekar dock att (2001) barnen förhandlar i större utsträckning i konfliktsituationer när pedagogen inte är med. Resultatet visar att barnen tror på sig själva och försöker att förhandla, men om de inte lyckas så söker de pedagogens stöd. Barnen medlar i sina konflikter och genom medling lär sig barnen att hantera konflikter enligt Thors (2010, s.30). Barnens medling har samband med konfliktpyramidens tredje nivå som handlar om medling, och att även barnen kan vara medlare. Medling enligt Kolfjord (2010, s.34) förebygger eskalering av konflikter och gynnar arbetet med konfliktpyramidens fjärde nivå som handlar om att stoppa oacceptabelt beteende. Dock betonar Kolfjord (2010, s.37) att inte alla konflikter ska lösas av barnen själva och att svåra konflikter ska alltid vuxna hantera. Det framkommer från barnens utsagor att söka pedagogens stöd är också en strategi som barnen brukar använda. Från intervjuer framkommer att barnen ser på pedagogen som någon slags av en trygg bas och om de misslyckas med att hantera konflikten själva, finns det en vuxen som är lyhörd och hjälpsam. Pedagogens stöd har samband med Cohen konfliktpyramids tredje nivå, eftersom pedagogen ska hjälpa barnen att hantera konflikter genom till exempel dialog om konfliktsituationen. Av resultatet framgår det att om barnen bedömer att konflikten är för svår att hantera så söker de pedagogens stöd. Som exempel kan jag ange barnens förslag att hantera konflikten i filmen ”Kanin och Igelkott är på disco, och Nalle får inte vara med”. Den här konfliktsituationen uppfattades av barnen som svår att hantera och alla barn föreslog att Nalle ska söka pedagogens hjälp. Jag anser att det är viktigt med pedagogens närvaro, särskilt i svåra konfliktsituationer, eftersom pedagogen kan hjälpa till att konflikten hanteras konstruktivt. Resultatet visar att barnen använder sig av undvikande konflikthanteringsstrategi. Det kan ha samband med det som Szklarski (1996, s.116) påpekar att barnen vill undvika konfrontationen, för att den egna vinsten inte är i fokus för barnet. Uta Carlsson och Rosenberg Kimblad (2011, s.62) skriver även att det inte går att engagera sig i alla konflikter. Jag anser att barnen i stor utsträckning försöker att hantera sina konflikter konstruktivt och i vissa situationer bestämmer de att avleda konflikten, för att kunna bevara relationen med kamraten istället.

7.1.3 Barnens tankar om pedagogens stöd

Resultatet visar att barnen använder sig pedagogens hjälp som konflikthanteringsstrategi. Från intervjuer framkommer det att barnen ser på pedagogens stöd i konfliktsituationer som något positivt. Jag anser att det kan ha samband med pedagogens förhållningssätt i konfliktsituationer

och att barnen känner förtroende för pedagogen. Thornberg (2010, s.75) lyfter fram att det är viktigt att pedagoger skapar ett positivt klimat i verksamheten för det underlättar arbetet med konflikter och konflikthantering, samtidigt gynnas arbetet med konfliktpyramidens första nivå som handlar om att förebygga konflikter. Thornberg påpekar vidare det är viktigt att pedagogen har bra relationer med barnen och kunskap om gruppen, för att kunna ge barnen det stöd de behöver i deras konflikter och här finns det tydliga samband med konfliktpyramidens tredje nivå som handlar om att pedagogen ska hjälpa barnen att hantera konflikter. Thornberg (2010, s. 75) menar att barnen med hjälp av pedagogen skulle kunna utveckla sin förståelse för andras perspektiv och på så vis kan barnen få möjlighet att lära sig att hantera konflikterna på ett konstruktivt sätt som gynnar arbetet med konfliktpyramidens andra nivå som handlar om att barn ska hantera sina konflikter konstruktivt. Av resultatet framkommer det att barnen är vana vid att pedagogen lyssnar på dem, agerar och erbjuder hjälp för att hantera konflikten här finns det tydliga samband med konfliktpyramidens tredje nivå som handlar om att hjälpa barnen att hantera konflikter. Barnen berättar att pedagogen stödjer dem genom att säga till vilka regler som gäller på förskolan och hur barnen ska agera mot varandra samt att ge andra förslag för att hantera konflikten. Ingen av barnen berättar att pedagogen skulle ignorera dem eller lämna konflikten olöst. Hakvoort (2015, ss.40–41) påpekar att oacceptabelt beteende kan handla om att ett barn blir utstött från gemenskapen och utifrån konfliktpyramidens fjärde nivå ska pedagogen stoppa sådant beteende. Hakvoort (2015, 40) förklarar att det inte räcker bara med att stoppa oacceptabelt beteende. Pedagogen ska genast börja arbetet med de lägre nivåerna av konfliktpyramiden för att oacceptabelt beteende inte ska upprepas.

7.2 Metoddiskussion

I efterhand anser jag att en svårighet med den valda metoden var att det krävs samtycke av vårdnadshavare. Även om alla tillfrågade var positiva till undersökningen tog det flera dagar att få tillbaka blanketterna. Intervjuerna med barnen gick bra. Barnen visade engagemang och var ivriga att samtala. Att barnen fick information från förskollärare om intervjuer bidrog till ett positivt klimat under intervjun. Jag upplevde att filmerna underlättade att fånga barnens intresse och uppmärksamhet samt hålla igång samtalet. Det var svårt att intervjua barnen ensam, för att det var många saker som jag var tvungen att göra samtidigt, till exempel att visa filmerna, spela in samtalet och vara observant på barnens kroppsspråk. Platsen för intervjun var ett lugnt rum på avdelningen. Intervjuer genomfördes på förmiddagen, då barnen inte hunnit bli trötta eller hungriga än. Frågorna som jag ställde till barnen fungerade bra. Att studera konflikthantering genom att intervjua barn är inte detsamma som att observera deras handlingar och reaktioner i verkligheten påpekas av Thornberg (2006). Bengtsson och Hägglund (2014, ss.128–130) framhäver att under samtal missar intervjuaren interaktioner som sker spontant i verksamheten. Under intervjuerna samtalande jag med barnen om tre fiktiva konfliktsituationer och barnen fick berätta om sina uppfattningar, känslor och tankar kring de situationerna. Under samtalet kunde jag inte betrakta barnens interaktioner med varandra. Om tiden skulle finnas, skulle jag genomföra observationer som komplement till barnintervjuer, för att få det undersökta området mer omfattande utforskat. Doverborg och Pramling Samuelsson (2012, ss.8,15) framhäver att pedagogen kan använda samtal med barnen för att utveckla verksamheten och sin professionella yrkesroll. Genom samtal lär sig barnen att reflektera, tala och tänka samt att barnen kan tillföra ny kunskap som vuxna inte är medvetna om.

7.3 Didaktiska konsekvenser

I följande avsnitt kommer jag att diskutera de didaktiska konsekvenserna som framkommit från resultatet av undersökningen. Det går inte att undvika konflikter på förskolan och jag anser att det är viktigt att framhäva det positiva med konfliktsituationer samt att se på konflikter som ett tillfälle för utveckling och lärande som Johansson och Emilson (2016) föreslår. Forskarna påpekar att pedagoger bör reflektera över sin syn på konflikter för att inte bara betona det negativa med konfliktsituationen. Konflikter väcker olika känslor hos barnen och barnen hanterar sina konflikter konstruktivt när de kan uttrycka sina känslor påpekar Wahlström (1996, ss.44–45). Pedagoger kan arbeta med känslor som tema med barnen. Genom att samtala om känslor med barnen kan pedagoger visa att det finns andra känslor, förutom glädje eller ledsamhet. Det är viktigt att barnen lär sig att hantera sina konflikter själva, för att det är en nödvändig kompetens i dagens samhälle. Barnen ska lära sig konstruktiv konflikthantering med stöd av en pedagog. Pedagogen ska inte agera som en domare och bestämma om vem som har rätt eller fel, eller tvinga barnen att säga förlåt. Pedagogen ska ta barnperspektiv och kommunicera med barnen om konfliktsituationen, fråga om barnens upplevelser och känslor. Pedagogen ska dessutom möjliggöra att alla parter får yttra sig och hjälpa till om det behövs för att hantera konflikten. Pedagogen ska dock inte glömma att det är barnen som äger konflikten och bara de kan hantera den. Jag anser att det är viktigt som Chen et al. (2001) påpekar att pedagoger ska ha i åtanke att barnens vädjan om hjälp i konfliktsituationer är tecken på kognitiv utveckling, inte gnäll. Det framkommer från resultatet att barnen känner till de regler som gäller på förskolan. Öhman (2003, ss.225–227) poängterar att regler på förskolan finns för att ge trygghet. Regler tydliggör vilket beteende och handlingar är accepterade och vilka inte är det. Under arbetets gång genom att läsa litteratur och forskning insåg jag att i konfliktsituationer brukar pedagoger bara berätta vilka regler som gäller och säga att barnen ska följa dem, utan att förklara varför. Det är viktigt att barn som vuxna vet vilka regler som gäller i verksamheten men även varför. Pedagoger och barnen kan bestämma reglerna som ska gälla i verksamheten tillsammans. Utifrån läst litteratur och forskning anser jag även att pedagoger lägger stor vikt vid det fysiska och synliga våldet då barnen slåss och bråkar. Aggressivt beteende fångar pedagogers uppmärksamhet och oftast avbryts den av vuxna i verksamheten. Dock är det viktigt att pedagoger lägger märke till annat oacceptabelt beteende som är mindre synligt till exempel uteslutningar från gruppen, verbala eller psykiska kränkningar.

Under arbetets gång blev det uppenbart för mig att det är viktigt med kunskap om konflikter och konflikthantering, eftersom det underlättar arbetet med konflikter. Jag läste om flera konflikthanteringsprogram men jag upplevde att det är inte så enkelt att använda sig av dem i praktiken. Hakvoort (2015, s.53) förklarar att det inte går att hantera alla konflikter med samma metod. Olika metoder passar till att hantera olika konflikter. Jag anser att pedagoger på förskolan kan använda sig av Cohens konfliktpyramid som en pedagogisk modell i sitt arbete med konflikter och konflikthantering. Enligt Hakvoort (2015, ss.53,56) kan arbetet med konfliktpyramiden påbörjas genom att gemensamt reflektera kring konflikter och konflikthantering i sin egen verksamhet. Vidare kan pedagogerna reflektera över om att konflikthantering i verksamheten ser ut som en pyramid eller inte. Pedagoger ska tänka igenom på vilken nivå av konfliktpyramiden det förekommer för många konflikter i verksamheten och på vilken nivå mest insatser behöver göras samt vad ska förändras. Doverborg och Pramling Samuelsson (2012, s.22) skriver att en förutsättning för ett pedagogiskt arbete är att varje pedagog besitter kunskaper och kompetens i att få barn att dela med sig av sina tankar, upplevelser och erfarenheter, men också att kunna tolka och använda sig av den information

pedagoger får av barnen. Jag vill lyfta fram att det är viktigt att samtala med barnen om deras livsvärld och även om konflikter och konflikthantering för att det bekräftar barnens demokratiska rättigheter. Barnen ges inflytande över arbete i verksamheten, deras röster blir hörda och deras perspektiv på konflikter och konflikthantering synliggörs. Det är också viktigt att göra barns perspektiv på konflikter och konflikthantering synlig för att på bästa sätt kunna stödja de för att lära sig att hantera konflikter konstruktivt. Johansson och Emilson (2016) påstår att genom att ta barnperspektiv och vara öppen för dialog samt ha demokratiskt förhållningssätt kan pedagogen leda barngruppen utan att utöva makt. Innan studien såg jag bara negativt på konflikter nu efter förstår jag att pedagogen tillsammans med barn ska aktivt arbeta med konflikter och konflikthantering. Pedagogen ska vara medveten att alla barn är olika och har olika behov i konfliktsituationer och behöver pedagogens stöd i olika utsträckning. Pedagogen ska vara försiktig och tänka på att inte vara hinder i barns konflikthantering.

8. VIDARE FORSKNING

Konflikter som inte hanteras påverkar hela verksamheten på ett negativt sätt och är ett hinder för undervisningen. Därför är det viktigt att konflikter hanteras på ett konstruktivt sätt. Pedagogers kunskaper i konflikthanteringen är viktiga, för att kunna hantera konflikter på ett bra sätt och för att kunna stödja barnen i deras konstruktiva konflikthantering. Därför tycker jag att det skulle vara intressant att fråga pedagoger hur de bedömer sina kunskaper i konflikthantering.

REFERENSER

Alvestad, Torgier. Kreativ konflikthantering i förskolan. I Hakvoort, Ilse & Friberg, Birgitta (red.). *Konflikthantering i professionellt lärarskap*. 3., [uppdaterade och utökade] uppl. Malmö: Gleerup, ss. 205–226.

Arnér, Elisabeth & Tellgren, Britt (2006). *Barns syn på vuxna: att komma nära barns perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Arnér, Elisabeth (2009). *Barns inflytande i förskolan: en fråga om demokrati*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Bengtsson, Karin och Hägglund, Solveig (2014). Barns samtal som kunskapskälla. I Annica, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Karin (red.). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. 1. uppl. Stockholm: Liber, ss.121–131.

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber.

Chen, Dora W, Fein, Greta G, Killen, Melanie & Tam, Hak-Ping (2001). Peer Conflicts of Preschool Children: Issues, Resolution, Incidence, and Age-Related Patterns. *Early Education and Development*, 12 (4), ss. 523– 544. Tillgänglig på Internet [2017.11.24]: http://www-tandfonline-com.lib.costello.pub.hb.se/doi/abs/10.1207/s15566935eed1204_3

Doverborg, Elisabet & Pramling Samuelsson, Ingrid (2012). *Att förstå barns tankar: kommunikationens betydelse*. 4., [rev.] uppl. Stockholm: Liber.

Faldalen, Synove (2010). Människor mål kan vara oförenliga utan att de själva är det. I Palm, Mimmi & Elvin-Nowak, Ylva (red.) (2010). *Låt oss tvista igen! om konflikthantering i förskola och skola*. Stockholm: Lärarförbundets förlag, ss. 65–69.

Hakvoort, Ilse Bara bråk? Bygg en pyramid! (2010). I Palm, Mimmi & Elvin-Nowak, Ylva (red.) (2010). *Låt oss tvista igen! om konflikthantering i förskola och skola*. Stockholm: Lärarförbundets förlag, ss. 19–25.

Hakvoort, Ilse (2010). The conflict pyramid: a holistic approach to structuring conflict resolution in schools. *Journal of Peace Education*, 7 (2), ss. 157–169. Tillgänglig på Internet [2017.11.20] <http://www-tandfonline-com.lib.costello.pub.hb.se/doi/abs/10.1080/17400201.2010.498997>

Hakvoort, Ilse (2015). Skolans uppdrag och konflikthantering. I Hakvoort, Ilse & Friberg, Birgitta (red.). *Konflikthantering i professionellt lärarskap*. 3., [uppdaterade och utökade] uppl. Malmö: Gleerup, ss. 21–56.

Hakvoort, Ilse och Friberg, Birgitta (2015). Inledning. I Hakvoort, Ilse & Friberg, Birgitta (red.). *Konflikthantering i professionellt lärarskap*. 3., [uppdaterade och utökade] uppl. Malmö: Gleerup, ss. 13–19.

Halldén, Gunilla (2003). Barnperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 8 (1–2), ss. 12–23. Tillgänglig på Internet [2017.12.11]:

<http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/view/7939/6993>

Johansson, Eva (2003). Att närma sig barns perspektiv. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 8 (1–2), ss. 42–47. Tillgänglig på Internet [2017.11.13]:

<http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/view/7941/6995>

Johansson, Eva & Emilson, Anette (2016). Conflicts and resistance: potentials for democracy learning in preschool. *International Journal of Early Years Education*, 24 (1), ss. 19–35. Tillgänglig på Internet [2017.11.24]:

<http://www-tandfonline-com.lib.costello.pub.hb.se/doi/abs/10.1080/09669760.2015.1133073>

Kolfjord, Ingela (2010). Vem loser bråket – skolan eller polisen? I Palm, Mimmi & Elvin-Nowak, Ylva (red.) (2010). *Låt oss tvista igen! om konflikthantering i förskola och skola*. Stockholm: Lärarförbundets förlag, ss. 33–43.

Läroplan för förskolan Lpfö 98. [Ny, rev. Utg.] (2016). Stockholm.

Löfdahl, Annica (2014). God forskningssed – regelverk och etiska förhållningsätt. I Annica, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Karin (red.). *Förskollärares metod och vetenskapsteori*. 1. uppl. Stockholm: Liber, ss. 32–43.

Maltén, Arne (1998). *Kommunikation och konflikthantering: en introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

Patfoort, Pat (2015). Konflikthantering enligt MmE-metoden. I Hakvoort, Ilse & Friberg, Birgitta (red.). *Konflikthantering i professionellt lärarskap*. 3., [uppdaterade och utökade] uppl. Malmö: Gleerup, ss. 153–180.

Qvarsell, Birgitta (2003). Barns perspektiv och mänskliga rättigheter. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 8 (1–2), ss. 101–113. Tillgängligt på Internet [2017.11.13]:

<http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/view/7945/6999>

Saar, Tomas och Löfdahl, Annica (2014). Om perspektiv på barn, barndom, förskola. I Annica, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Karin (red.). *Förskollärares metod och vetenskapsteori*. 1. uppl. Stockholm: Liber, ss. 22–31.

Sommer, Dion, Pramling Samuelsson, Ingrid & Hundeide, Karsten (2011). *Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik*. 1. uppl. Stockholm: Liber.

Stukát, Staffan (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Szklarski, Andrzej (1996). *Barn och konflikter: en studie av hur konflikter gestaltar sig i svenska och polska barns medvetande*. Diss. Linköping: Univ.

Thornberg, Robert (2006). The Situated Nature of Preschool Children's Conflict Strategies. *Educational Psychology*, (26), 1, ss. 109–126. Tillgängligt på Internet [2017.11.24]:

<http://www-tandfonline-com.lib.costello.pub.hb.se/doi/abs/10.1080/01443410500341064>

Thornberg, Robert (2010). Vilken fostransstil har jag som lärare? I Palm, Mimmi & Elvin-Nowak, Ylva (red.), *Låt oss tvista igen! – om konflikthantering i förskola och skola*. Stockholm: Lärarförbundets förlag, ss. 71–78.

Thors, Christina (2010). Barn medlar på barns språk. I Palm, Mimmi & Elvin-Nowak, Ylva (red.), *Låt oss tvista igen! – om konflikthantering i förskola och skola*. Stockholm: Lärarförbundets förlag, ss. 27–31.

Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer*. 4., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Utas Carlsson, Karin & Rosenberg Kimblad, Anette (2011). *Hantera konflikter och förebygg våld: förhållningssätt och färdigheter: teori och praktik i skola och fritidshem*. Jonstorp: Konfliktlösning i skola och arbete (KSA).

Vestal, Anita & Jones, Aaron Nancy (2004). Peace Building and Conflict Resolution in Preschool Children. *Journal of Research in Childhood Education*, 19 (2), ss. 131–142. Tillgänglig på Internet [2017.11.24]:

<https://search-proquest-com.lib.costello.pub.hb.se/docview/203879797?OpenUrlRefId=info:xri/sid:primo&accountid=9670>

Wahlström, Gunilla O. (1996). *Hantera konflikter - men hur? metodbok för pedagoger*. 1. uppl. Hässelby: Runa.

Öhman, Margareta (2003). *Empati genom lek och språk*. 2., [aktualiserade] uppl. Stockholm: Liber.

BILAGA 1

Informationsbrevet

2017.11.17

Till vårdnadshavare med barn på (...) förskola

Jag heter Karolina Abrahamsson och studerar till förskollärare vid Högskolan i Borås, Akademin för bibliotek, information, pedagogik och IT.

Under sista terminen ska vi studenter genomföra ett examensarbete där ett valt område skall undersökas. Jag har valt att fokusera på konflikthantering utifrån barns perspektiv. Jag kommer att behöva intervjua barn. Utgångspunkten för intervjun ska vara tre korta filmer som jag själv spelat in på en Ipad. Filmerna handlar om Igelkott och Kanin – två handdockor som hamnar i tre olika konfliktsituationer på sin förskola. Film ett – handlar om att Igelkott och Kanin vill ha samma leksak. Film två – handlar om att Igelkott och Kanin är på disco tillsammans och att Nalle inte får vara med och film 3 – handlar om att Kanin ritat på Igelkottens teckning. Intervjun ska handla om Igelkott och Kanin.

Det är viktigt att ni som vårdnadshavare vet att jag i min undersökning utgår ifrån de forskningsetiska principerna, vilka innebär att:

- Alla uppgifter i undersökningen kommer att behandlas med största varsamhet.
- Barnens svar kommer bara att används för denna undersökning.
- Fiktiva namn på barn, pedagoger och förskola används så att allas identiteter skyddas.
- Undersökningen är frivillig och barnen får när som helst avbryta deltagandet.

För att kunna genomföra undersökningen behövs vårdnadshavares samtycke. Jag ber er därför fylla i blanketten som följer med denna information och därefter lämna den till personalen på förskolan.

Om ni har frågor och funderingar kring undersökningen kan ni nå mig på S14XXXX@student.hb.se eller mobilnummer 07XX XX XX XX

Med vänliga hälsningar

BILAGA 2

Samtyckesblankett

Samtyckesblankett för vårdnadshavare

Tag med och lämna till vårdnadshavare (i samråd med ansvarig pedagog)

Jag/vi har informerats om undersökningen och tagit del av de forskningsetiska principer som studien vilar på. Jag/vi vet att mitt/vårt barns deltagande är helt frivilligt och att deltagandet när som helst kan avbrytas. Ringa in valt alternativ.

JA, jag/vi samtycker till att mitt/vårt barn ska få delta i undersökningen.

NEJ, jag/vi samtycker **INTE** till att mitt/vårt barn ska få delta i undersökningen.

Barnets namn

Underskrift vårdnadshavare

Namnförtydligande

Underskrift vårdnadshavare

Namnförtydligande

Datum: _____

BILAGA 3

Intervjufrågor

Vad hände på filmen?

Vad gör Igelkott och Kanin?

Vad skulle Igelkott och Kanin göra istället? *Ge förslag. Berätta.*

Ska Igelkott och Kanin be om hjälp sin fröken? *Om ja/nej berätta varför.*

På vilket sätt/hur fröken kan hjälpa Igelkott och Kanin? *Berätta hur/ge förslag.*

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · W